

Evvel emirde,

Rasûl-i Kibriyâ (s.a.s) Efendimizin dünyaya teşrifinin miladi yıldönümü münasebetiyle, O'nun mübarek yüzü suyu hürmetine siz değerli okurlarımız, inanlar ve bütün mevcudat için yüce Allah'tan;

Fettâh isminin hürmetine bütün hayır kapılarını açmasını,

Vehhâb isminin hürmetine maddi-manevi nimetlerle donatmasını,

Kayyûm isminin hürmetine bizleri şeytanın ve ona uyanların tuzaklarından koruyup gözetmesini,

Kahhâr isminin hürmetine ıslahı mümkün olmayan görünür ve görünmez düşmanlarımızı kahretmesini niyaz ederiz.

Bilhassa son dönemde Kuzey Afrika'daki ve yakın gelecekte Arap yarımadasındaki mazlum Müslüman topluluklar için yürekten âmin, âmin, âmiin...

Aziz ve Celil olan Allah (c.c) bizlere birlik, beraberlik ve dirlik ihsan eylesin.

Müslüman kanına susayan acımasız zalimleri ise birbirleriyle meşgul etsin.

Muhabbet, marifet ve ilim sacayaklı bir feyiz membaı olmanın haklı gururunu yaşayan dergimiz;

Kendisinden bahisle şereflediğimiz Efendimiz aleyhisselâmın mübarek hayatından kesitler,

Peygamberimizi medh u senâ için kaleme alınan ve bu vesileyle hastalara şifa kaynağı olan Kaside-i Bür'e,

Geçmişten günümüze naat-ı şerif örnekleri,

Mevlânâ hazretlerinin merak edilen semâ hadisesi,

Pîr Abdülkâdir Geylânî hazretlerinin doyumsuz sohbeti,

Köstendilli Ârif Billâh Halil Efendi'nin ibret dolu mektupları,

Tasavvuf dünyasının merak edilenleri,

Ve beğeniyle seçtiğimiz kitaplar ile sizlere küçük de olsa bir fayda sunabilmenin tatlı telaşını yaşıyor.

Yine Belçika-Gent merkezli Avrupa İslâm Üniversitesi rektörü Sayın Abdullah DEMİRCİOĞLU hocaefendi

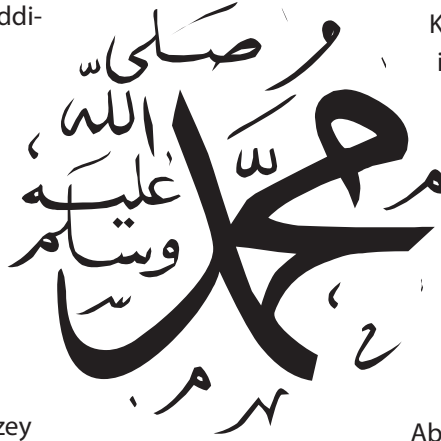
ile kurucusu olduğu üniversite ve bünyesinde yürütülen faaliyetler hakkındaki röportajı ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

*Muhabbetten Muhammed oldu hâsıl*

*Muhammedsiz muhabbetten ne hâsıl!*

Fazla söze ne hâcet!

Allah'a emanet olunuz...



# İçindekiler



Kutlu Doğum ve Kaside-i Bür'e  
**Abdullah Demircioğlu / 3**



Zühtü / **11**



Allah'ı Zikretmesi / **15**



Abdullah DEMİRCİOĞLU ile Ropörtaj / **42**

**Peygamber Efendimizin Şefkat ve Merhameti**  
Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL / 5

**Peygamberimizin Şemâili / 7**

**Şemâil-i Şerif**  
Hayrettin KARAMAN / 8

**Hayâsı ve Tevâzuu / 9**

**Doğru Sözlülüğü / 13**

**Cömertliği / 14**

**Şecâat ve Necdeti / 17**

**Ashabıyla Münasebeti / 20**

**Şaka ve Latife Yapması / 21**

**Yeniliklere Açık Oluşu / 22**

**Kur'ân Okuyuşu / 23**

**Rasûlullâh'ın Mucizeleri**  
Zülcenâheyn / 24

**Son Dakikaları ve Dilekleri / 26**

**Geçmişten Günümüze Naat-ı Şerifler / 27**

**Sohbet, Abdülkâdir Geylânî (k.s) / 28**

**İbrahim Gibi / 30**

**Tasavvufun Rûhu**  
Halil İbrâhim DURGUTLUOĞLU / 32

**Köstendilli Ârif-i Billâh Halil Efendi'den (k.s)**  
Müridi İhsan Efendiye Mektup - 4 / 36

**Mevlânâ Hazretlerinin (k.s)**  
Vecde Gelişi / 39

**Allah Haddi Aşanları Sevmez**  
Prof. Dr. Mustafa KARA / 40

**Müslüman Kimleri Sever? / 42**

**Niyet - Ahlak İlişkisi**  
Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ / 43

**Kitap Tanıtımı / 47**

# Kutlu Doğum ve



# Kaside-i Bür'e



*Avr. İslâm Üniv. Rektörü, Abdullah DEMİRCİOĞLU*

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberin mevlid kandilini idrak edince, her müslümanın derin derin düşünmesi lâzımdır. O'nun hayatı, sahabileriyle olan münasebeti, Kur'ân-ı Kerim'den sonra eşsiz hadisleri bize ne anlatıyor neleri haber veriyor, acaba anlayabiliyor muyuz? O hadislere gerekli itinaı, saygıyı gösterip istifade edebiliyor muyuz?

Cenâb-ı Allah, O'nu medh ettiği için biz de O'nu sever ve O'nun getirdiklerine uyarız. Kıyamet günü şefaati sahibi olduğu için O'nun şefaatinin umarız. Ravza'sının başında buluşmayı arzu ederiz. Oradaki, adetleri yıldızlardan daha çok olan güzel mi güzel kâselerden dolu dolu içmeyi umarız. O'na salât ve selâmlar getiririz. Salevât-ı şerîfenin fazilet ve bereketine inanırız.

Ne yazık ki, son zamanlarda O'na insafsızca saldırılar olmaktadır. Bunlar hezeyandan başka bir şey değildir. Onlar bu sapıklıklarına devam ede dursunlar, Allah'ın seçtiği, Peygamber olarak gönderdiğine hiçbir kimse asla zarar veremez.

Diğer taraftan; Müslüman olduğunu söyleyip de O'nu

amansızca tenkit edenlere karşın başkaları, yazmış oldukları 'Dünya Tarihine Yön Veren En Etkin 100 Kişi' adlı eserinde birinci sırayı Peygamberimize vermiştir. Hak, bir gayrimüslim tarafından teslim edilirken ümmeti olduklarını, inandıklarını söyleyenlerin böyle ters bir davranış içinde bulunmalarına şaşırıyor ve eyvahlar ediyoruz. Denildiği gibi biz makalelerimizle O'nu medh ettiğimizi zannediyoruz. Hâlbuki tam aksine, O'nun adı geçtiği için makalemizin değeri ve kıymeti artmaktadır.

O'nun faziletlerini anlatmaktan insan âcizdir. Cenâb-ı Allah'ın lutf u keremiyle O (s.a.s), birçok harikulâde hallere nail kılınmıştır. Hatta öyle ki O'nu methetmek suretiyle yazılan kaside ve şiirler sebebiyle hastalıktan ifazet/şifa bulunmuştur. Bunlardan biri de İmam Busiri'nin kasidesidir. Kütüphanemde olan baskısındaki yazılı şerhinden birkaç satırı tercüme edip, okuyucularımın istifadelerine sunmak istiyorum.

"Bu kasidenin, Ebû Said Muhammed el-Hadimi'nin sayarak belirttiğine göre tamı tamına elli üç tane fazi-



let ve bereketi vardır. Bunun gibi diğer başka kasidelerin de faziletleri inkâr olunamaz. Birçok Peygamber âşığı, benden O'nun hakkındaki kasideleri bir araya toplamamı istedi, ben de öyle yaptım.”

diyerek, devamla hangi faziletler olduğunu sayar. Bunlar şüphesiz ki doğru ve delillere dayanan sözlerdir. Kur'ân-ı Kerimde geçmiş ümmetlerden haber verilirken, onların yenemeyecekleri şekilde azılı düşmanlarla karşılaştıklarında; “Âhir zamanda göndereceğin Peygamber hatrına bize yardım et!” diye dua ederek muzaffer oldukları haber verilir. Sözün burasında kim inanıyor, kim inanmıyor iyi anlamak için aşağıdaki hadise bakalım.

“Kıyamet günü bir nidâci:

‘Her ümmet dünyada neye tapmışsa onun arkasına takılsın!’ diye ilân edecek. Bunun üzerine Allahü Teâlâdan başka şeylere, putlara ve heykellere tapmış olanlardan hiçbiri kalmayacak, hepsi cehenneme düşecekler.

Nihayet yalnız Allah'a (c.c) tapan iyi ve kötülerle Ehl-i Kitâb'ın bakiyeleri kalacak ve evvelâ Yahudiler çağrılarak kendilerine:

‘Siz dünyada neye ibadet ederdiniz?’ diye sorulacak.

‘Biz, Allah'ın oğlu Üzeyr'e tapardık.’ diyecekler.

Kendilerine:

‘Yalan söylediniz! Allah'ın hiçbir zevcesi ve çocuğu yoktur. Şimdi siz ne istiyorsunuz?’ denilecek. Yahudiler:

‘Susadık ya Rabbi, bize su ver.’ diyecekler. Bunun üzerine kendilerine işaretle:

‘Suya buyurmaz mısınız?’ denilecek ve Yahudiler cehenneme, o serap gibi (alev dalgaları) birbirini târumar eden ateşe haşr olunarak oraya düşecekler.

Sonra Hristiyanlar çağrılarak kendilerine:

‘Siz dünyada neye ibadet ederdiniz?’ diye sorulacak.

‘Biz Allah'ın oğlu Mesih'e tapardık.’ diyecekler. Onlara da:

‘Yalan söylediniz! Allah hiçbir zevce ve çocuk edinmemiştir. Şimdi siz ne istiyorsunuz?’ denilecek Hristiyanlar da:

‘Susadık ya Rabbi, bize su ver!’ diyecekler. Bunun üzerine kendilerine işaretle:

‘Suya buyurmaz mısınız?’ denilecek ve Hristiyanlar ateşe haşr olunarak oraya düşeceklerdir. (Müslim, 183)

Resûlullâh (s.a.s.)

“U'dü'd sitten beyne yedeysi's-sâ'ati...”

“Kıyametten önce altı olayı say. Bunların birincisi benim ölümümdür.” (Buhâri, 2967) buyurarak vefatının kıyametin küçük âlâmetlerinden olduğunu söylemiştir.

Cenâb-ı Allah, bu dünyaya gelen her canlının ölümü tadacak olduğunu haber veriyor. Bu hususta Enbiyâ sûresi ayet 34-35'de şöyle buyuruyor.

“Biz senden önce hiçbir beşere dünyada ebedilik vermedik. Sen ölürsen, onlar ebedi midirler? Her canlı ölümü tadacaktır.”

Her canlı gibi O da bu dünyaya geldi, vazifesini tamamen yaptı, bitirdi ve ölümlerle aramızdan ayrılıp Mevlâ-yı Müteâlâ kavuştu.

Ölüm yıl dönümleri idrak olunur, doğum yıl dönümleri kutlanırken kıyamet saatine biraz daha yaklaşıldığı düşünülmalıdır.

# Peygamber Efendimizin

# Şefkat ve Merhameti

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL

Şefkat ve merhamet, Allah'ın yarattıklarına acımak, onların her zaman iyiliğini düşünmek, mutlu olmalarını istemek ve onlara sürekli yardım isteği taşımasıdır.

Cenâb-ı Hak, Kur'ân-ı Kerîm'inde, Peygamber Efendimiz hakkında:

*"(Rasûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik"* (Enbiyâ, 21/107) buyurmaktadır.

Peygamber Efendimizin amcasının oğlu Abdullah b. Abbas Hazretleri bu âyetin tefsirinde şöyle der:

*"Onun rahmeti îman edenleri de etmeyenleri de içine almaktadır, îman edenlerin dünyada da âhirette de o rahmetten nasipleri vardır, îman etmeyenlere gelince, onlar da inkârları yüzünden hak ettikleri, 'kökünden helâk olma' azabının sonraya kalması ile bu rahmetten faydalanmaktadırlar."*

Hazreti Ebû Bekir bir gün Sevgili Peygamberimizin yüzüne bakarak:

*"Ey Allah'ın Rasûlü, ihtiyarladın!"* dedi.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz, Hazreti Ebû Bekir'e:

*"Hûd, Vâkıa, Mürselât, Amme Yetesâelûn, İzeşsemü Küvvirat (sûreleri) beni ihtiyarlattı."* diye cevap verdi.

İslâm âlimleri, Peygamber Efendimizin bu ifadesini şöyle açıklıyorlar:

*"Bu sûrelerde diğer bazı konular yanında âhirette cereyan edecek şeylere dair bilgiler yer almaktadır. Sevgili Peygamberimizin canına bir şey olacak değil! Fakat o, bize bizden daha şefkatli olduğundan, bizim başımıza gelecekleri ve ümmetinin o sûrelerde tasvir olunan olaylar içindeki yerini düşünüyordu, saçlarının ağırıp ihtiyarlaması bundandır."*

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle buyurmaktadır:

*"Andolsun size kendinizden öyle bir peygamber gel-*

*miştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir."* (Tevbe, 9/128)

Bu âyetten açıkça anlaşıldığına göre Sevgili Peygamberimiz, ümmetinin azap görmesi şöyle dursun, zahmet çekmesinden dahi üzüntü duyar. Ümmetinin sıkıntısı O'nun da sıkıntısı, sevinci O'nun da sevincidir.

Keza bu âyette Cenâb-ı Allah, Esmâü'l-Hüsna'sından (güzel isimlerinden) olan *"Raûf-Rahîm (çok şefkatli çok merhametli)"* ifadelerini Peygamber Efendimiz hakkında sıfat olarak bir araya getirmiştir. Bundan da, Yüce Allah'ın, kullarına merhametli olduğu gibi Peygamber Efendimizin de ümmetine şefkatli ve merhametli olduğu anlatılmak istenmektedir.

Adamın biri bir defasında Peygamberimizden düşmanları lânetlemesini istemişti. Peygamberimiz (*aleyhisselâm*) o kişiye:

*"Ben lânet okumak için değil, âlemlere rahmet olmak için gönderildim."* cevabını vermiştir. Gerçekten de O, Mekke döneminin çok sıkıntılı günlerinde bile düşmanlarına beddua etmemiştir.

Rasûl-i Ekrem'in (*sallallâhü aleyhi ve sellem*) Tâif yolculuğunda Tâifliler kendisini taşlamışlar, atılan taşlardan bedeni ve ayakları yara almıştı. Şayet o, Yüce Allah'tan dileseydi, Cenâb-ı Allah, Tâif ve Mekke şehirlerini yerle bir ederdi. Nitekim Sevgili Peygamberimiz Tâif dönüşünde kendisine atılan taşlardan kurtulmak için bir bağa girmişti. Orada Hak Teâlâ Hazretlerine yaptığı tazarru, niyaz ve yakarıştan sonra yanına gelen bir melek O'na, *"Dilerse Yüce Allah'ın Tâif ve Mekke'nin çevresindeki dağları birbirine kavuşturmak suretiyle her iki şehirde İslâm düşmanlığı yapan zâlimleri yok edeceği"* haberini getirdi.

İşte bu esnada Efendimizin başına gelen sıkıntılar

koca dağları bile eritecek dereceye gelmişse de o, Cenâb-ı Hakk'tan böyle bir istekte bulunmadı. Aksine:

*"Allah'ım! Bunlar hakikati göremiyorlar, ama ümit ediyorum ki bunların çocukları bir gün gerçeği görecekler, tevhide ereceklerdir. Senden onların hidâyete ermelerini istiyorum."* diyerek kendisini taşıyanlara Allah'tan hidayet diledi.

Bunun gibi, Müslümanlar 630 yılında Mekke'nin fethinden sonra Hevâzin (Huneyn) muharebesinin ardından Tâif'i kuşatmak durumunda kalmışlardı. Tâif, surlarla çevrili olduğu için şehre girmek mümkün olamadı. Kuşatma uzayınca yapılan istişarede bölgenin tamamı Müslümanların eline geçtiği için kuşatmayı terk etmenin herhangi bir zarar vermeyeceği görüşü benimsendi. Bunun üzerine Peygamberimiz (*sallallâhü aleyhi ve sellem*) surlar sebebiyle şehre giremeden orayı terk etmek durumunda kalırken Müslümanlardan bazıları, Tâiflilerin senelerden beri Müslümanlar aleyhine yaptığı kötülüklerin sıklığından bahisle Hz. Peygamber'den beddua etmesini istedikleri görüldü. Fakat tıpkı birincisinde olduğu gibi Efendimiz Hazretleri yine lânet okumadı, beddua etmedi, merhametli davrandı ve:

*"Allah'ım! Senden Tâiflilerin ıslahını ve hidayete erişmiş olarak huzuruma gelmelerini diliyorum"* diye dua etti.

İleride Taiflilerden bir heyet Medine'ye gelerek Peygamber Efendimizin huzuruna girip Müslüman olduklarını söylemişler ve şehirlerine döndükten sonra o zamana kadar taptıkları putlarını kendi elleriyle kırmışlardır.

İşte bu sonuç, rahmetin, merhametin, Sevgili Peygamberimizin merhametinin bir sonucudur. Peygamberimiz beddua ve lânet yerine merhamet elini uzatınca, hidayet duasını yapınca insanların İslâm'a koştukları görülmüş ve bizzat Medine'ye gelerek müslüman olduklarını özgür iradeleriyle ifade etmişler ve bundan böyle müslümanlığın gereklerini yerine getireceklerini söylemişlerdir.

Bu örnekte de görüldüğü gibi Peygamber Efendimiz, merhamet ve şefkatinin bir eseri olarak insanlara sürekli elini uzatmış, onları inkârcılığın batağından İslâm'ın cennetine kazanmak istemiştir.

Nitekim Mekke fethini müteakip Kâbe avlusunda, karşısında esir olarak duran ve yirmi iki yıldan beri Müslümanlara karşı ellerinden gelen bütün kötülük-

ğü yapan Mekkeliler hakkında genel af ilan etmesi ve gönüllerini İslâm'a ısındırarak onları inkârcılığın ıstırabından kurtarmak istemesi, Efendimiz Hazretlerinin merhamet ve şefkat duygusunun nerelere ulaştığını göstermektedir.

Efendimiz Hazretleri, Allah'ın rahmet ve mağfiretini yalnız iki kişiye (kendisine ve Peygamberimize) ait kılmak üzere dua eden bir câhil bedeviye:

*"Allah'ın lütuf ve rahmet dairesini çok darlaştırdın"* buyurmuş, bu içerikte ve bu formatta yapılan bir dua anlayışının pek uygun olmadığını belirtmiştir.

O'nun şefkati aynı zamanda hayvanlara idi, tabiata idi. Hayvanlara fazla yük yüklenmemesini, iyi bakılmasını, eziyet edilmemesini ısrarla belirtiyor, kıyamet kopacak olsa, elinde de bir fidan olsa onu dikmeye vakti varsa dikip öyle öleceğini söylüyordu.

O, rahmet ve şefkat peygamberi idi. Bu münasebetle inananları sürekli merhametli olmaya teşvik ediyor, şöyle buyuruyordu:

*"Merhamet edenlere Allah da merhamet eder. Siz yer yüzündekilere şefkat ve merhamet gösterin ki, göktekiler de size merhamet etsinler."*

*"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."*

Ailede, toplumda ve yürüttüğü hizmet sebebiyle yüz yüze geldiği insanlarla diyalogunda merhamet ve şefkatin en derin örneklerini yaşatan Hazreti Muhammed (*sallallâhü aleyhi ve sellem*), insanları, hayvanları, bitkileri, tüm varlıkları ve evreni Yüce Allah'ın bir emaneti olarak görüyordu.

Emanet, ciddiyet, bilinç ve sorumlulukla korunup geliştirilebilirdi. Sorumluluk ise şefkat, rahmet ve merhametle anlam ve değer kazanırdı. Bu sebeple, onun peygamberliği nasıl evrenselse, rahmet, merhamet ve şefkati de evrenselidir.

Bu münasebetle o, evrendeki her varlığa karşı şefkatli ve merhametli olmak gerektiğine dair ilkeleri, tüm insanlık için öngörmüştür.

Hiç kuşkusuz bize de çevremize karşı onun gibi şefkatli ve merhametli olmak yakışır.

Bize, merhametsiz, şefkatsiz, acımasız, gaddar, katı yürekli ve zalim olmak yakışmaz.

Şefkat ve merhamet, sevgi eksikli bir duygu şenliğidir.

Bir sevgi medeniyeti oluşturmanın yolu hiç kuşkusuz şefkat ve merhametten geçer.

# Peygamberimizin Şemâili

Hız. Hasan'ın sorusu üzerine, Peygamberimiz *aleyhisselamın* üvey oğlu Hind b. Ebi Hâle, Peygamberimiz *aleyhisselamı* şöyle anlatmıştır:

"Rasûlullâh *aleyhisselam*, yürürken ayaklarını yerden canlıca kaldırır, iki yanına salınmaz, adımlarını geniş atar, yüksek bir yerden iner gibi önüne doğru eğilir, vakar ve sükûnetle rahat yürürdü.

Bakmak istediği, bakacağı tarafa tamamiyle dönerek bakardı.

Etrafına gelişigüzel bakınmazdı.

Yeryüzüne bakışı, semaya bakışından uzundu.

Yeryüzüne bakışı da, göz ucuyla idi.

Yürürken, sahabilerinin gerisinde yürürdü.

Birisiyle karşılaştığı zaman önce kendisi selam verirdi.

Rasûlullâh *aleyhisselam* daima düşünceli idi.

Kendisinin susması, konuşmasından uzun sürerdi.

Rasûlullâh *aleyhisselam* lüzumsuz yere konuşmazdı.

Söze başlarken de, sözü bitirirken de Allah'ın ismini anardı.

Konuşurken kısa ve özlü kelimelerle konuşurdu.

Rasûlullâh'ın sözleri hep gerçek ve yerinde idi, konuşurken ne fazla, ne de eksik söz kullanırdı.

Kimsenin gönlünü kırmaz, kimseyi hor görmezdi.

En ufak nimete bile saygı gösterir, hiçbir nimeti yermezdi.

Bir nimeti ne hoşuna gittiği için över, ne de hoşlanmadığı için yererdi.

Dünya için, dünya işleri için kızmazdı; fakat bir hak

çığnenmek istendiği zaman onun öcünü almadıkça hiçbir şey kızgınlığının önüne geçemezdi.

Kendi şahsı için asla kızmaz ve öç almazdı.

Bir şeye işaret edeceği zaman, parmağıyla değil, bütün eliyle işaret ederdi.

Hayret ve taaccüp ettiği zaman elinin duruşunu tersine çevirir, yani avucu göğe doğru ise onu yere doğru, yere doğru ise onu göğe doğru çevirirdi.

Konuşurken sağ elinin avucunu sol elinin başparmağının iç tarafına vurur dururdu.

Kızdığı zaman, kızgınlıktan hemen vazgeçer ve kızgınlığını belli etmezdi.

Neşelendiği, ferahlandığı zaman gözlerini yumardı.

En fazla gülmesi, gülümsemektir. Gülümserken de, ağızındaki dişleri inci taneleri gibi görünürdü." (İbn Sa'd, Tabakât, I, 422-423, Tirmizî, Şemâil, s.36-37, Kadı İyaz, Şifâ, I, 118-119.)

Hız. Âişe'nin bildirdiğine göre;

Peygamberimiz *aleyhisselam* insanların en güzel ahlâklısı idi.

Hiçbir çirkin söz söylemez ve hiçbir çirkin harekete tenezzül etmezdi.

Çarşı ve pazarlarda bağırip çağırır, kötülüğü kötülükle karşılamazdı.

Fakat affeder ve bağışlardı. (İbn Sa'd, Tabakât, III, 365, Tirmizî, IV, 369)

İnsanların en naziği, en iyi huylusu ve en güleci idi. (İbn Sa'd, I, 365)

Allah yolunda cihad dışında ne bir hizmetçiye, ne bir cariyyeye, ne de bir kimseye el kaldırıp vurmuştur." (İbn Sa'd, I, 367)



# Şemâil-i Şerif

Ne uzun ne kısa, kararında boy  
Soyu İbrahimiden ne asil bir soy  
Saçları hoş, siyah, dalgalı bir koy  
Kemalini giydir, beni benden soy  
Âlemlere rahmet, yüzünü göster  
Bu kul varlığından soyunmak ister

Güneş pervanesi, o güzel yüzün  
Nurundan ışığı, vardır gündüzün  
Solmaz bir gül rengin, ne kış ne  
güzün  
Tecelli ediyor yüzünde özü  
Hasretim, yanarım yüzünü göster  
Kölen bu devletle avunmak ister

Simsiyah gözlerin, ahu misali  
Daim Hakka bakar, her an visali  
Beyaz ölçüsü, gözde kemali  
Kaşların suretin, gökte hilali  
Razıyım rüyada, yüzünü göster  
Âşık maşukuna, can sunmak ister

Bir tutam sakalın, birkaçı beyaz  
Mübarek vücudun, serin kış ve yaz  
Canımı, yoluna kurban etsem az  
Dostlar defterine köleni de yaz  
Açıver kapımı, yüzünü göster  
Gönül, hasretinden yakınmak ister.

Duyular mükemmel, dişleri inci  
Kokusuna tutkun, yaşlısı genci  
Yürürken, koşmadan olur birinci  
Kapına gelmiş, bir garip dilenci  
Açıver, ne olur yüzünü göster  
Garip, ayağına kapanmak ister

Yukarıdan aşağı, heybetle iniş  
Yürüyüşünde var hep o görünüş  
Âdetin, baktığın cana bağlanmış  
Bize nasip olsun hayırlı bir düş  
Kerem et ne olur yüzünü göster  
Kim böyle bir düşten uyanmak ister

Seni ilk görenler, korku çekermiş  
Sonra ülfet eder hemen severmiş  
Benzerini asla görmedim dermiş  
Erenler yolunda giderek ermiş  
Benzeri bulunmaz yüzünü, göster  
Gönüller huzurla yıkanmak ister

Zatının nurundan vermiş sana can  
Hilkate nurunla başlamış Rahman  
Yusuf'ta yok, sende olan hüsnü an  
Ahlakındır senin, mucize Kur'an  
Âlemlere rahmet cemalin göster  
Kölen rahmetine sığınmak ister

Ümmetin üstüne titreyen sensin  
Müjdecî, uyararı, gel diyen sensin  
Kulunu Allah'a sevdiren sensin  
Gecemi gündüze çeviren sensin  
Ey hakkın şahidi, yüzünü göster  
Kul şehadetinle tanınmak ister

Hakk'ın Halili, Habibi sensin  
Gönüllerin eşsiz tabibi sensin  
En güzel hutbenin hatibi sensin  
Ümmetin en büyük nasibi sensin  
Aşkımın Leylası yüzünü göster  
Gönül seni gözden sakınmak ister

En güzel, en üstün ahlak senindir  
Cömertlikte kemal, el-hak senindir  
Şefaatte en son durak senindir  
Mirac senin, Refref, Burak senindir  
Sen gördün, bize de cemalin göster  
Pervane şem'ine hep yanmak ister

Hayrettin KARAMAN





Peygamberimiz *aleyhisselam*, hayâ hakkında şöyle buyurmuştur:

"Her din için bir ahlâk vardır. İslâm ahlâkı da hayâdan ibarettir."<sup>1</sup>

"İman, atmış küsur şubedir. Onların en üstünü 'lâ ilahe illallah'tır. En aşağısı da yoldan, halkı rahatsız eden bir şeyi gidermektir.

Hayâ da, imandan bir şubedir."<sup>2</sup>

"Hayâ, ancak hayır getirir."<sup>3</sup>

"Hayâ imandandır, iman ise cennettir. Yüzsüzlük cefadandır, cefa ise cehennemdedir."<sup>4</sup>

"Hayâ, bir şeyde bulunursa, onu ancak süsler. Hayâsızlık da, bir şeyde bulunursa, onu ancak lekeler!"<sup>5</sup>

"İlk peygamberlerin sözlerinden insanların idrak ve tevarüs ettiği şey, 'Utanmıyorsan, istediğini yap!' sözüdür."<sup>6</sup>

"Hayâ ile iman, daima bir arada bulunurlar. Onlardan biri kaldırılınca, diğeri de kalkar!"<sup>7</sup>

Abdullah b. Mes'ud der ki:

"Resûlullah *aleyhisselam* bir gün:

'Yüce Allah'tan hakkıyla hayâ ediniz!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Allah'a hamd olsun, biz Allah'tan hayâ ediyoruz!' dedik.

Resûlullah *aleyhisselam*:

'Allah'tan hayâ etmek, böyle değildir.

Fakat Allah'tan hakkıyla hayâ etmek; başı ve başın taşıdığı uzuvları, karnı ve karnın içine doldurduğu uzuvları haramdan korumak, ölümü ve toprak altında çürümeyi hatırd tutmaktır!

Ahireti dileyen kişi de, dünya hayâtının zînetini bırakır.

# Hayâsı ve Tevâzuu

İşte, kim böyle yaparsa, Yüce Allah'tan hakkıyla hayâ etmiş olur!' buyurdu."<sup>8</sup>

Peygamberimiz *aleyhisselam*:

"Hiç şüphesiz, Aziz ve Celil olan Allah, bir kulu helak etmek istediği zaman, ondan hayâyî çeker alır!

Hayâyî çekip alınca, o kul ancak hayâsız ve menfur olur!

Menfur olduğu zaman, kendisinden emniyet kaldırılır.

Emniyet kaldırılınca, o ancak hain olur!

Hain olduğu zaman, kendisinden rahmet kaldırılır!

Rahmet kaldırılınca, o ancak lanete uğrar, melun olur!

Lanete uğradığı ve melun olduğu zaman da, kendisinin İslâmiyet'le bağlantısı koparılır!" buyurmuştur.<sup>9</sup>

Peygamberimiz *aleyhisselam*, her iyilikte olduğu gibi, hayâ hususunda da insanların en hayâlîsı, en utangacı idi.

Görülmesinden, açılmasından sakınılan şeylere de; insanların, gözünü en çok yumanı idi.<sup>10</sup>

Ebû Saîd el-Hudrî der ki:

"Peygamber *aleyhisselam*, kendi köşesine çekilmiş bakireden daha hayâlî ve utangaç idi. Bir şeyden hoşlanmadı mı, onu yüzünden anlardık."<sup>11</sup>

### **Tevâzu**

Peygamberimiz, Mekke'yi fethetme giden ordusunun başında, devesinin üzerinde yüce Allah'a karşı başını önüne o derece tevâzu ile eğmişti ki, sakalının uçları neredeyse devenin semerine değmekte<sup>12</sup> ve "Ey Allah'ım! Hayat, ancak âhîret hayatıdır" diye dua etmekte idi.<sup>13</sup>

Bir gün bir adam, Peygamberimizin huzuruna gelince, Peygamberlik heybetinden, titremeye başlamıştı.

Peygamberimiz, ona: "Kendine gel! Ben, bir hükümdar değilim. Ben, ancak Kureyş kabilesinden, kurumuş et yiyen bir kadının oğluyum!" buyurmuştur.<sup>14</sup>

Efendimiz (a.s), tevâzu sahibi olduğundan büyük-küçük herkese selam verirdi.

Enes b. Mâlik (r.a) şöyle dedi:

"Hz. Peygamber (s.a.s), çocukların yanından geçti ve onlara selam verdi."

Enes b. Mâlik (r.a) şunu anlattı:

Biz çocukken, Rasûlullâh (s.a.s) bizim yanımızdan geçti ve: "es-Selâmü aleyküm, çocuklar!" dedi.<sup>15</sup>

- 1 Mâlik, Muvatta', II, 905; İbn Mâce, Sünen, II, 1399, Hakîm-i Tirmizî, Nevâdiru'l-Usûl, I, 360.
- 2 İbn Hanbel, Müsned, II, 414; Buhârî, Edebü'l-Müfred, s.156; Müslim, I, 63; Nesâî, VIII, 110; İbn Mâce, I, 22.
- 3 Müsned, IV, 427; Buhârî, Edebü'l-Müfred, s.335; Müslim, I, 64; Ebu Dâvud, IV, 252.
- 4 Müsned, II, 501; Buhârî, Edeb, s.335; Tirmizî, IV, 365; İbn Mâce, II, 1400; Taberânî, II, 115.
- 5 Buhârî, Edeb, s.157; Tirmizî, IV, 349; İbn Mâce, II, 1400.
- 6 Mâlik, Muvatta', I, 158; Müsned, IV, 121; Buhârî, Sahih, VII, 100; Buhârî, Edeb, s.336; Ebû Dâvud, IV, 252; İbn Mâce, II, 1400.
- 7 Buhârî, Edeb, s.335.
- 8 Müsned, I, 387; Tirmizî, IV, 637; Taberânî, I, 177.
- 9 İbn Mâce, II, 1347.
- 10 Kadî İyâz, Şifâ, I, 82 vd.
- 11 İbn Sa'd, Tabakât, I, 368; Buhârî, Edeb, s.156; Buhârî, Sahih, VII, 96; Müslim, IV, 1809 vd; Tirmizî, Şemâil, s.61; Heysemî, Mecmâ'u'z-Zevâid, IX, 10.
- 12 İbn İshâk-İbn Hişâm, Sîre, IV, 48; Vâkidî, Megâzî, II, 824; İbn Esîr, Kâmil, II, 246 vd; Ebu'l-Fidâ, Sîre, III, 555.
- 13 Vâkidî, II, 824; Halebî, İnsânü'l-Uyûn, III, 27; Zürkanî, Mevâhibü'l-Ledünniyye Şerhi, II, 321.
- 14 İbn Mâce, Sünen, II, 1100 vd; Heysemî, IX, 20; İmam Gazâlî, İhyâ, II, 483 vd; Kadî İyâz, I, 99 vd; Ebu'l-Ferec, Vefâ, II, 437.
- 15 İbn Hanbel, III, 183; İbnu's-Sinnî, Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle, 223; Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliya, VIII, 378; İbn Hacer, Fethu'l-Bari, XI, 33; Zebidî; İthafu's-Sadeti'l-Muttakin, VI, 277.

# Zühtü

Nevfel b. İyas el-Huzelî şöyle söyledi:

"Abdurrahman b. Avf'ın evine, içinde ekme ve et bulunan bir tabak getirdik. Tabak Önüne konulunca Abdurrahman ağladı. Ben:

'Niye ağlıyorsun?' dedim. O da:

'Rasûlullâh *aleyhisselâm* ile ailesi arpa ekmeğiyle doymadan öldüler. Bizim için hayırlı olan şeyden dolayı geciktirildiğimizi zannetmiyorum.' diye cevap verdi."

Hz. Âişe (r.anhâ), Heffan b. Kâhil'e şunu anlattı:

"Bize bir gece Ebû Bekr'in evinden bir koyun budu hediye edildi. Vallahi, onu parçalamak için Rasûlullâh'la adeta yarışıyorduk.

'Mü'minlerin annesi lambasız mı?' dedim. O da:

'Eğer lambamız olsaydı, onu (eti) yerdik. Muhammed'in (s.a.s) ailesinin üzerinden ay gelir geçer de evde ne ekme pişirilir ne de tencere kaynatılırdı."

Enes b. Mâlik şunu anlattı:

"Bir arpa ekmeği ve kokusu değişmiş bir miktar iç yağıyla Rasûlullâh'ın (s.a.s) yanına gittim. O'nun ailesinin sabah akşam bir sa'dan başka yiyeceği olmadı. Hâlbuki onlar o sırada dokuz haneydiler."<sup>1</sup>

Ebû Hureyre şöyle anlattı:

"Oturarak namaz kılarken Rasulullah'ın (s.a.s) yanına girdim:

'Yâ Rasûlallâh, neyiniz var?' dedim.

'Açlık!' buyurdu. Bunun üzerine ağladım. Rasulullah (s.a.s):

'Ebû Hureyre, ağlama! Çünkü dünyada sevabı beklenirse, kıyamet gününde açlığın şiddeti acıkana isabet etmez.' buyurdu."<sup>2</sup>

Enes b. Malik şöyle dedi:

Hiz. Fâtîma (r.anhâ), Efendimize (a.s) bir ekmek parçası getirdi. Hz. Peygamber (s.a.s):

'Fâtîma! Bu parça nedir?' dedi. Hz. Fâtîma:

'Bir somun yaptım. Bu parçayı sana getirirnen için rahat etmedi.' diye cevap verdi. Bunun üzerine Rasûlullâh (s.a.s):

'Bu, üç günden beri babanın ağzına giren ilk yiyecektir.' buyurdu.<sup>3</sup>

İbn Abbas şunu anlattı:

"Rasulullah (s.a.s) zırhı, ailesine yedirmek için aldığı otuz sa' arpa karşılığında bir yahudide rehin iken vefat etti."

Hiz. Aişe şunu söyledi:

"Rasulullah (s.a.s), zırhı, yahudi Ebû Şahme'de rehindeyken vefat etti."

Enes şöyle anlattı:

"Rasûlullâh (s.a.s), gelmem için bana haber gönderdi. Rasûlullâh (s.a.s) hizmetçisini, buğday satın almak üzere bir yahudiye göndermişti. Şöyle buyurdu:

'Söyle ona, bize iki elbise versin. Bize bir şey gelince onu ödeyelim.'

Adam, halka satış yaparken benimle oyalanmağa başladı. Sonra bana dönüp:

'Vallahi, Muhammed'in (s.a.s) ne ekini var, ne sağılır hayvanı. Bana nerden ödeyecek?' dedi. Gelip Peygamber'e (s.a.s) bildirdim. Hz. Peygamber (s.a.s):

'Allah'ın düşmanı yalan söylemiş. Eğer bana verseydi, borcumu ona öderdim. Ben ona, onlardan daha hayırlıyım.' buyurdu ve şunu ilave etti:

'Kişinin yamalı elbise giymesi, onun için, emanet olan şeyi yemesinden daha hayırlıdır.'<sup>4</sup>

Ebû Hazim şunu anlattı:

Ebû Hureyre'nin, parmağıyla birkaç defa işaret ederek şöyle dediğini gördüm:

"Ebû Hureyre'nin canı elinde olan Allah'a yemin olsun! Rasûlullâh (s.a.s) ile ailesi, dünyadan ayrılınca ya kadar üç gün arka arkaya buğday ekmeğinden doya doya yememiştir."<sup>5</sup>

Simak b. Harb şöyle demiştir:

"Nu'mân b. Beşir'in, 'Ömer b. Hattâb'ı, hutbe okurken dinledim' dediğini duydum. Ömer, insanların dünyadan elde ettiklerini andıktan sonra:

'Rasûlullâh'ın bütün gün kıvranıp, karnını doyuracak kötü (kalitesiz) hurma bile bulamadığını gördüm.' dedi."<sup>6</sup>

Câbir (r.a), şunu anlattı:

"Rasûlullâh'la (s.a.s) arkadaşları (Hendek savaşı için) hendek kazarlarken üç gün hiçbir yiyeceğin tadına bakmadan kaldılar.

'Ya Rasûlullâh! Burada çok sert bir damar var.' dediler. Bunun üzerine Rasûlullâh (s.a.s):

'Orayı su ile ıslatın.' dedi. Orayı su ile ıslattılar. Daha sonra Hz. Peygamber (s.a.s) balyozu eline aldı ve 'Bismillâh' diyerek oraya üç defa vurdu. Böylece orası kumları savrulan bir yığın haline geldi. Bir aralık göz attığımda Rasûlullâh'ın, karnına taş bağladığını gördüm."

Hiz. Aişe (r.anhâ), Urve'ye şunları söyledi:

"Yeğenim! Vallahi! Biz üç defa hilali gördük de Rasûlullâh'ın (s.a.s) odalarında ateş yakılmazdı. Ben de:

'Teyzeciğim! Bu süre içinde sizin hayatınızı devam ettiren neydi?' dedim. O da:

'İki siyahla, yani hurma ve su ile yaşıyorduk. Ancak Rasûlullâh'ın (s.a.s) ensârdan komşuları vardı. Onlar ne iyi komşulardı! Onların, sütü için besledikleri koyunları vardı. Rasûlullâh'a (s.a.s) onların sütünden verirlerdi.'<sup>7</sup>

1 Buhârî, Sahih, III, 186; Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliya, VI/280; İbn Hacer, Fethu'l-Bari V/140, 141.

2 Hatib, Tarih, III, 15; İbn Asakir, Tarih, VI/329.

3 İbn Sa'd, Tabakatü'l-Kübra, I, 114; Zebidi, Ithafu's-Sadeti'l-Muttakin, VII/391.

4 İbn Hanbel, Müsned, III, 244; İbn Hibban, Sahih, 1628; Tarihu'l-Hatib, III, 155; İbnu'l-Cevzi, Kitabu'l-Mevzuat, I/55, 56.

5 Buhârî, Kitabu'l-Eymân/22, Kitabu'l-Et'ime/23, Kitabu'r-Rikâk/17; Müslim, Sahih, Kitabu'z-Zühd/ 20, 25, 33; Nesai, Sünen, Kitabu'z-Zehâyâ/37; İbn Mace, Sünen, Kitabu'l-Efime/48, 49; İbn Hanel, I, 98, 434, IV, 442, VI, 128, 156, 187, 255, 277.

6 Müslim, Kitabu'z-Zühd, 36.

7 Buhârî, III, 186; Ebu Nuaym, VI/280; İbn Hacer, V/140, 141.



# Doğru Sözlülüğü

Peygamberimiz *aleyhisselam* yalnız kendi kavminin değil, Hz. Ali'nin dediği gibi, bütün insanların da en doğru sözlüsü ve ahdine en vefalı idi. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 192; Ebu Dâvud, III, 318)

Peygamberimiz *aleyhisselamın* ağzından hiçbir zaman hak ve gerçek sözden başkası çıkmazdı.

Abdullah b. Amr b. el-Âs der ki:

"Ben, Resûlullah *aleyhisselamdan* duyduğum her şeyi ezberlemek ister ve yazardım.

Kureşlilerden bazı sahabiler beni, bundan nehyettiler ve:

'Sen Resûlullah *aleyhisselamdan* duyduğun her şeyi yazıp duruyorsun ama O, nihayet beşerdir. Gazap halinde de, rıza halinde de söz söyler!' dediler.

Bunun üzerine, ben bir müddet yazmaktan vazgeçtim.

Nihayet, durumu Resûlullah *aleyhisselama* arzettim. (Ebu Dâvud, III, 318)

Resûlullah *aleyhisselam*, ağzına parmağıyla işaret ederek:

'Yaz! Varlığım Kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, buradan hak sözden başkası çıkmaz!' buyurdu." (İbn Hanbel, II, 192; Ebu Dâvud, III, 318)

Peygamberimiz *aleyhisselam*, dil şakası yaparken bile, doğruluktan, doğru sözlülüğten ayrılmaz:

"Ben şaka yaparım, ama gerçekten başkasını söylemem!" buyururdu. (Buhâri, Edeb, 77; Tirmizî, IV, 357; Heysemî, IX, 17)

Rasûl-i Ekrem (s.a.s), insanların en cömerdi idi. Peygamberimiz *aleyhisselamı* yakından tanıyanlar, kendisini böyle vasıflamışlardır.

Hz. Ali:

"Rasûlullâh *aleyhisselam*, eli açıklıkta, insanların en cömerdi idi."

Hz. Âişe:

"Rasûlullâh *aleyhisselam*, hayırda esen rüzgârdan daha cömertti."

Abdullah b. Ömer:

"Rasûlullâh *aleyhisselamdan* daha cömert bir kimse görmedim."

Abdullah b. Abbas:

"Rasûlullâh *aleyhisselam* insanların en cömerdi idi." demiştir.

Peygamberimiz *aleyhisselamda* cömertliğin her türlü, Allah yolunda Allah'ın dinini açıklamak, Allah'ın kullarını doğru yola kılavuzlamak, açları doyurmak, cahilleri öğütlemek, haceti görüleceklerin hacetlerini görmek, yararlanacakları her yolla yararlandırmak ve ağırlıklarına tahammül etmek... gibi ilim, mal ve nefis cömertliğinin hepsi mevcuttu.

Peygamberimiz *aleyhisselam*:

"Ben ancak bölüştürücüyüm, veren ise Allah'tır!"

"Bize mirasçı olunmaz! Bizim bıraktığımız sadakadır. Ancak, Muhammed'in ailesi ondan yer!" buyurmuştur.

Ebu Zerri'l-Gifârî der ki:

"Rasûlullâh *aleyhisselam*, bana:

'Ey Ebu Zer! Şu hangi dağdır?' diye sordu.

'Yâ Rasûlallâh! Uhud dağdır!' dedim.

Rasûlullah *aleyhisselam*:

'Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; onun benim için altına çevrilmesi, beni asla sevindirmez!

Onu bir kırat bile bırakmaksızın Allah yolunda harcarım!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallâh! Bir kantar da mı bırakmazsın?' diye sordum.

Rasûlullah *aleyhisselam*, üç kere:

'Bir kırat bile bırakmaksızın! Bir kırat bile bırakmaksızın! Bir kırat bile bırakmaksızın!' buyurdu. Sonra da:

Akşama doğru Medine'nin Harre mevkiinde Peygamber *aleyhisselamla* birlikte yürüyordum ve Uhud dağına bakıyorduk.

Peygamber *aleyhisselam*:

'Ey Ebu Zer!' buyurdu.

'Buyur yâ Rasûlallâh! Emrine amadeyim!' dedim.

Rasûlullah *aleyhisselam*, Uhud'a bakarak:

'Şu Uhud'un benim için altına çevrilmesini, ondan bir tek dinarın üç günden fazla yanımda akşamlamasını, beklemesini arzu etmem! O bir tek dinarı da ben sadece borç için yanımda bulundurur, hepsini Allah'ın kullarına (eliyle sağına, önüne ve soluna işaret ederek) 'Alınız! Alınız! derim.' buyurdu."

Sonra yürümeye devam ettik.

'Ey Ebu Zer! Çok mal sahipleri vardır ki, Kıyamet gününde onlar sevapça pek azdırlar!

Ancak (yine eliyle sağına, önüne ve soluna işaret ederek) mallarını şöyle şöyle harcayanlar müstesnadır!

Böyleleri de pek azdır!' buyurdu." (M. Asım Köksal, İslam Tarihi, XVIII, 476 vd.)

# CÖMERTLİĞİ

# Allah'ı Zikretmesi



Kur'an-ı Kerim'de iman ehlinin özelliklerinden bahsedilirken, "Onlar, Allah'ı ayakta iken, oturarak ve yanlarına yaslanmış olarak zikreden kimselerdir." (Âl-i İmrân, 3/191) ve "Ticaret ve alışveriş onları Allah'ı anmaktan alıkoymaz." (Nûr 24/37) buyrulmaktadır.

Efendimiz (a.s) zikir âyetlerinin bizatihi uygulayıcısıydı. Hz. Aişe (r.anhâ) şöyle demiştir:

"Hz. Peygamber her an ve her saniye Allah'ı zikretmekle meşgul olurdu."

Rebîa b. Ka'b el-Eslemî (r.a) şöyle demiştir:

"Geceleyin, Hz. Peygamber'in tesbih ve tehlil seslerini dinleye dinleye yorulurdum da uyku bastırırdı." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 59)

Otururken kalkarken, yürürken dolaşırken, yerken

içerken, uyurken uyanırken, abdest alırken, elbise giyerken, bineğe binerken, yola çıkarken, geri dönerken, eve girerken, mescide adım atarken kısacası her hal ve durumda kalbi ve dili Allah'ı zikretmekle meşgul olurdu. Böyle olduğu içindir ki hadislerde çeşitli zaman ve durumlara ait yaptığı pek çok dua nakledilmiştir. Hayatının sonuna doğru, içinde hamd etmesi ve teşbih etmesi bildirilen Nasr sûresi nazil olduktan sonra mü'minlerin annelerinin anlattığına göre; her zaman ve her durumda mübarek ağızından tesbih ve tehlil eksik olmazdı. (Buhârî, Hacc, 119)

İbn-i Ömer (r.a) der ki:

"Hz. Peygamber (s.a.s) çoğu kez şu duayı kısa aralıklarla sürekli okurdu: 'Ey Rabbim! Beni başışla

ve tevbemi kabul et, çünkü Sen tevbeleri en çok kabul eden bağışlayıcısın!' Hz. Peygamber (s.a.s)'in her oturduğunda yüz kere bu duayı okuduğunu saptadık." (Müsned, II, 21)

Yol ve seferin güvensiz anlarında da Hz. Peygamber (s.a.s), Allah'ı zikretmekten uzak olmazdı. Bineğin üzerinde oturmuş vaziyette nafle namaz kıları ve yüzünün kibleye dönük olup olmadığına aldırış etmezdi. Bineği ne tarafa giderse, yüzü o tarafa olmak üzere namaza dururdu." (Müslim, Müsâfirin, 25; Tirmizî, Salât, 184)

"Siz ne tarafa dönerseniz dönünüz, Allah'ın yüzü o taraftadır." (Bakara, 2/115)

### Zikir Halkasında

Ashaptan Şeddad b. Evs ile Ubâde b. Sâmit der ki:

"Peygamber *aleyhisselam*ın yanında bulunuyorduk. Peygamber *aleyhisselam*:

'İçinizde garîb (Ehl-i Kitab) var mı' diye sordu.

'Hayır, yâ Rasûlullâh' dedik. Bunun üzerine kapıların kapatılmasını emretti.

'Ellerinizi kaldırınız ve Lâ ilâhe illallâh deyiniz' buyurdu.

Ellerimizi kaldırdık ve bir saat boyunca birlikte 'Lâ ilâhe illallâh' dedik.

Rasûlullâh *aleyhisselam*, elini indirdi. Sonra da:

'Allah'a hamdolsun. Allah'ım! Sen, beni bu kelime-i ile gönderdin ve beni bununla memur kıldın.

Cenneti de, bana bu söz üzerine vaat ettin.

Şüphe yok ki sen, asla vaadinden dönmezsin' diyerek dua etti. Sonra da:

'Sevininiz! Hiç şüphesiz Aziz ve Celil olan Allah, sizi bağışladı.' buyurdu. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 124; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I, 19; Hâkim, Müstedrek, I, 501)

Hz. Aişe:

"Rasûlullâh *aleyhisselam* her vakitte Allah'ı zikrederdi." dediği gibi (Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 70; Müslim, I, 282; Ebu Dâvud, I, 5; Tirmizî, V, 463; İbn Mâce, I, 110), Retina b. Ka'bû'l-Eslemî de:

"Rasûlullah *aleyhisselam*ın gündüzün hizmetinde bulunur, hacetini görür gözetir, derler toparlardım.

O, yatsı namazını kılınca evine girerdi.

Ben de kapısının önüne oturdum.

'Belki hacetine ait bir buyruğu olur.' derdim.

Rasûlullâh *aleyhisselam*ın:

'Sübhanallah! Sübhanallah! Sübhanallahi ve bihamdihî!' diyerek tesbih edişini dinleye dinleye gözlerimi uyku bürür, uyuyakalırdım." demiştir. (Müsned, IV, 59)

Rasûlullâh *aleyhisselam*, sabah namazını kıldığı zaman, güneş iyice doğuncaya, yükselinceye kadar oturur (Müsned, V, 101, 107; Müslim, I, 464; Ebu Dâvud, II, 29; Nesâî, III, 80; Taberânî, Mu'cemu's-Sağîr, II, 150), Allah'ı zikreder (Taberânî, II, 150);

"İkinci namazından sonra güneş batıncaya kadar Allah'ı zikreden cemaatle birlikte oturmam; bana, her biri için on iki bin dirhem vererek İsmail *aleyhisselam* evladından dört köleyi azad etmemden daha sevgilidir." buyururdu. (Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X, 105; İbn Hacer, Metâlibu'l-Âliye, III, 245)

Peygamberimiz *aleyhisselam*:

"Allah'ın nimete bürüdüğü kimse, Allah'a hamd etmeyi çoğaltsın!

Günahı çoğalan kimse, istiğfarı çoğaltsın!

Rızkı geciken kimse de 'lâ havle ve lâ kuvvete illa billâh' sözünü çoğaltsın!"

"Cennete ilk davet edilecek kimseler, genişlikte ve darlıkta Allah'a hamd edip durmuş olan hamd edicilerdir." (Taberânî, I, 103)

"Rabbin kuluna, gecenin son yarısındakinden daha yakın olduğu bir zaman yoktur.

Eğer o saatte Allah'ı zikredicilerden olmaya gücün yeterse, ol!" buyurmuştur. (Tirmizî, V, 569 vd.)

### Muaz b. Cebel'e Tavsiye

Muaz b. Cebel der ki:

"Yâ Rasûlullâh! Bana bir tavsiyede bulun."

Rasûlullâh (s.a.s):

"Elinden geldiği kadar, Allah'a karşı takvalı ol! Bulduğun her taşın ve her ağacın altında Allah'ı zikret. İşlediğin kötü işten dolayı da gizlisine gizlice, açığına açıkça tevbe et!" buyurdu.

Yine Muaz b. Cebel:

"Rasûlullah *aleyhisselam* 'Cennet halkı, dünyada iken Allah'ı zikretmeksizin geçirmiş oldukları saatlerden başkası hakkında hasret ve nedamet duymayacaklardır.' buyurdu." demiştir. (Ebû Bekir Ahmed b. Muhammed, Amelü'l-Yevm velleyle, s.12; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X, 73 vd.)



# Şecâat ve Necdeti

Şecaat; savaş ve şiddet sıralarında cesaret ve yürek-  
lilik göstermek demektir.

Necdet de, korku ve dehşet yerlerinde, olağanüstü  
durumlar karşısında sabır ve sebat göstermek, kor-  
kuya düşüp uygunsuz iş yapmamak, demektir.

Şecaat ve necdet hasletlerinin her ikisi de, Peygam-  
berimiz *aleyhisselâmda* üstün derecede mevcuttu.

Abdullah b. Ömer:

"Rasûlullâh *aleyhisselâmdan* daha sehâvetli, daha  
necdetli, daha şecaatli bir kimse görmedim!" de-  
miştir.

Kureyş müşriklerinin delikanlıları Mekke'de Pey-  
gamberimiz *aleyhisselâmın* evini kuşatmışlar, içeri-  
den çıkar çıkmaz üzerine atılıp kılıçtan geçirmeye  
hazırlanmışlar iken, Peygamberimiz *aleyhisselâm*  
hiç korkmadan evinin kapısını açmış, müşriklerin  
başlarına toprak saçmış ve Yâsîn sûresinin baş ta-  
rafından dokuz âyet okuyarak aralarından çıkıp git-  
mişti.

Peygamberimiz *aleyhisselâm*, Hz. Ebû Bekir'le birlik-  
te Sevr mağarasına girdiği zaman, müşriklerin deli-  
kanlıları da kılıçlarını sıyırıp iz süre süre mağaranın



önüne kadar gelmiş, dayanmışlardı. Ünlü iz sürücü Kürz b. Alkame, Peygamberimiz *aleyhisselâmın* izini görünce:

“İz burada kesilmiş! Bu ayak izi, Makam-ı İbrahim'dekindendir!” demişti.

Hz. Ebû Bekir:

“Eğer onlardan biri eğilip ayaklarının dibinden içeri bakacak olursa muhakkak bizi görecek!” diyerek telaşlandığı zaman, Peygamberimiz *aleyhisselâm*:

“Hiç tasalanma! Allah bizimledir.” buyurmuştu. (Tevbe: 9/40)

Kendilerini tutup müşriklerle teslim ederek yüzer deve mükâfat almak sevdasıyla onları izleyen Sürâka b. Cuşum'u gördüğü zaman, Hz. Ebû Bekir yine telaşlanmış ve:

“Yâ Rasûlallah! İşte, atlı gelip bize yetişti.” demişti.

Peygamberimiz *aleyhisselâm* ona yine:

“Hiç tasalanma! Allah bizimledir.” buyurmuştur.

Enes b. Malik der ki:

“Rasûlullâh *aleyhisselâm* insanların en güzeli, en cömerdi ve en şecaatlisi idi. Medine'de bir feryat, korkulu bir hal oldu mu, Peygamber *aleyhisselâm* hemen Ebû Talha'nın Mendub diye anılan atını emaneten alıp üzerine atlar, feryadın geldiği yere yetişirdi.

Hiçbir feryat ve imdat sesi duyulmazdı ki, Mendub'un oraya bir deniz gibi, su gibi revan olduğunu görmeyelim!

Hâlbuki o, çok yavaş ve ağır yürüyen bir attı; hiç de yürüyen değildi.

Bir gece Medineliler bir feryat işitip korkmuşlar, hemen sesin geldiği tarafa doğru gitmişlerdi.

Rasûlullâh *aleyhisselâm* ise, onları geride bırakarak ilerlemiş, sesin geldiği yere yetişmiş, durumu inceleyip dönerken halk ile karşılaşmıştı.

Kendisi Ebû Talha'nın çiplak atının üzerinde kılıcı boynunda asılı bulunuyor ve:

“Hiç korkmayınız! Hiç korkmayınız!” buyuruyordu.”

Hz. Ali de, Bedir savaşı günü müşriklerin saflarına Peygamberimiz *aleyhisselâm*dan daha yakın bir kimse bulunmadığını bildirmişti.

Mikdad b. Amr da, Peygamberimiz *aleyhisselâmın* Uhud savaşındaki şecaat ve sebatını anlatırken:

“Kendisini hak din ve kitapla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; düşmanın saldırıları karşısında Rasûlullâh'ın bir karış bile gerilediğini görmedim!

Ashabından bir kısmı bir kere onun yanında toplandılar, bir kere de onun yanından dağıldılar.

Rasûlullâh'ın arada sırada ayakta dikilerek düşmanı geriletecek derecede yayıyla ok, ya da taş attığını görmüşümdür!

O, tıpkı askerî bir birlik gibi sebat etmekte, yerinden ayrılmamakta idi.” demiştir.

Uhud savaşında, Kureyş müşriklerinden Übeyy b. Halef:

“Muhammed nerede?” diyerek soruyor,

“Yâ Muhammed! Sen kurtulursan, ben kurtulmaya-

**Mikdad b. Amr da, Peygamberimiz aleyhisselâmın Uhud savaşındaki şecaat ve sebatını anlatırken:**

**“Kendisini hak din ve kitapla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; düşmanın saldırıları karşısında Rasûlullâh'ın bir karış bile gerilediğini görmedim!**

**Ashabından bir kısmı bir kere onun yanında toplandılar, bir kere de onun yanından dağıldılar.**

yım!” diyerek gelip Peygamberimiz *aleyhisselâma* yetişmiş bulunuyordu.

Peygamberimiz *aleyhisselâmın* yanındaki sahabileri:

“Yâ Rasûlallah! İçimizden birisi dönüp onu karşılasa olmaz mı?” dediler.

Peygamberimiz *aleyhisselâm*:

“Bırakınız gelsin!” buyurdu.

Übeyy b. Halef, Peygamberimiz *aleyhisselâmın* yanına kadar geldi. Sahabiler dayanamayarak onun önünü kesmek istediler.

Peygamberimiz *aleyhisselâm*:

“Geri durunuz!” buyurdu.

Hemen Haris b. Sımme'nin mızrağını eline aldı, sonra sahabilerine puğur devenin silkinmesi gibi silkindi, onları devenin sırtından sineklerin uçup dağılışı gibi başından dağıttı.

Peygamberimiz *aleyhisselâmın* o sıradaki celâdeti, hiç kimsede yoktu. Peygamberimiz *aleyhisselâm* davranınca, Übeyy b. Halef dönüp kaçmaya başladı.

Peygamberimiz *aleyhisselâm*:

“Ey Übeyy! Nereye kaçyorsun? diyerek seslendi onu -boynunun- miğferiyle gömleğinin yakası arasındaki kısımdan vurup yaraladı!

Übeyy b. Halef, sığır böğürür gibi böğürerek atından yere yuvarlandı. Kendisinin kaburga kemiklerinden bazısı da kırıldı. Müşrikler, onu ordugâhlarına götürdüler. Übeyy b. Halefin yarasının kanı çıkmıyordu, fakat ağrısına dayanılacak gibi değildi.

Bunun için, Übeyy b. Halef:

“Vallahi, Muhammed beni öldürdü!” dedi. Arkadaşları:

“Andolsun, sen aklını kaybetmişsin! Vallahi, sendeki yaranın hiç önemi yok!” dediler. Übeyy ise:

“O bana Mekke'de 'Seni, ben öldüreceğim!' demişti.

Vallahi o benim üzerime tükürse, yine beni muhakkak öldürür!” dedi. Arkadaşları:

“Ey Ebû Âmir! Vallahi, senin yaran önemli değildir! Eğer bu sendekinin aynı herhangi birimizde olsaydı bize hiç de sıkıntı vermezdi. Biz de ona aldırış bile itmezdik!” diyerek teselli etmeye çalışıyorlardı. Fakat o:

“Lât ve Uzzâ'ya yemin ederim ki, eğer bende olan bu yara, Zülmeceaz panayırı hakkında olsaydı, hepsi de çoktan ölüp giderlerdi.

O, bana: 'Seni, ben öldüreceğim!' dememiş miydi?

Değil ben, bütün Rebia ve Mudarlar halkı da olsa, muhakkak onları da öldürür o!” diyordu.

Übeyy b. Halef, Mekke'ye altı mil uzaklıkta bulunan Şerife gelince öldü.

Ashabdan Berâ' b. Âzib'e Kays kabilesinden bir adam:

“Huneyn savaşı günü, Rasûlullâh *aleyhisselâmın* yanından siz de kaçtınız mı?” diye sormuştu.

Berâ' b. Âzib:

“Fakat Rasûlullâh *aleyhisselâm* kaçmamıştır! Onu boz katırının üzerinde gördüm ki, Ebû Süfyan b. Haris katırın geminden tutuyordu.

Kendisi:

“Peygamber benim! Yalan yok! Ben Abdulmuttalib'in oğluyum!” diyerek sesleniyordu.

Vallahi, savaş kızıştığı zaman, Rasûlullâha sığınır, onunla korunurduk!

İçimizde en yiğit olanımız, Peygamberimiz *aleyhisselâmın* hizasında durabilendi!” dedi.

H. Abbas da:

“Müslümanlarla kâfirler karşılaşıncı, Müslümanlar bozulup gerilediler.

Rasûlullâh *aleyhisselâm* ise katırını kâfirlere doğru mahmuzlamaya başladı.

Ben, koşmasına engel olmak için, katırının geminden tutuyordum. Ebû Süfyan b. Haris de, Rasûlullâh *aleyhisselâmın* katırının üzengisinden tutuyordu.” demiştir.

(M. Asım Köksal, İslam Tarihi, XVIII, 481-485)



# Ashabıyla Münasebeti

Hız. Hüseyin der ki:

"Peygamber *aleyhisselamın* ev içindeki meşgalesini, babamdan (Ali b. Ebî Tâlib) sordum. Babam:

'Peygamber *aleyhisselam*, evine girişinden itibaren vaktini:

Allah'a ibadete, ev halkının işlerine ve kendi işlerine ait olmak üzere üçe ayırmıştı.

Şahsına ayırdığı vakti de kendisiyle insanlar arasında paylaşmıştı.

O vakitte yanına ancak seçkin sahabileri girdi.

Halka dinî meseleleri onlar aracılığıyla tebliğ eder, halkı ilgilendiren hiçbir şeyi yanında tutmaz, biriktirmezdi.

Ümmetine ait vakti fazilet sahiplerine, dindeki üstünlük derecelerine göre bölüştürüp, kendilerini ona göre huzuruna çağırarak, Peygamber *aleyhisselamın* âdeti idi.

Onlardan kimisi bir hâcetli, kimisi iki hâcetli, kimisi de daha çok hâcetli idi.

Peygamber *aleyhisselam* onların dinî hâcetleriyle meşgul olur, sorularına gereken cevapları verir sonra da:

'Bunları burada bulunan, burada bulunmayanlara tebliğ etsin! Bana kendisi gelemeyip hâcetini arz edemeyen kimsenin hâcetini siz bana arz ediniz! Muhakkak ki, sultana hâcetini arz edemeyenin hâcetini arz eden kimsenin ayaklarını, Kıyamet gününde Allah, Sırat üzerinde sabit kılar!' buyururdu.

Peygamberimiz *aleyhisselamın* yanında bundan başka bir şey anılmaz, dile getirilmezdi. Zaten kendisi de hiç kimseden bundan başkasını kabul etmezdi.

Peygamber *aleyhisselamın* huzuruna girenler talip olarak girerler, en büyük ilim zevkini tattmış ve onlara delâlet edici oldukları halde çıkarlardı' dedi. (İbn Sa'd, Tabakât, I, 424 vd; Tirmizi, Şemâil, s.59 vd; Kadı İyâz, Şifâ, I, 119-121)

Resûlullah *aleyhisselamın* herhangi bir şey için 'Hayır!' dediği olmazdı. Yapmak istediği bir şey kendisinden istenildiği zaman 'Olur!' buyurur; yapmak istemediği bir şey kendisinden istenilince susar, onu yapmak istemediği susmasından anlaşılırdı. (İbn Sa'd, I, 368; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IX, 13)

# Şaka latîfe<sup>ve</sup> yapması

Rasûlullâh (s.a.s), şaka ve lâtime yapmayı sever, kendisi ile şakalaşılmasından da hoşlanırdı. Örneğın bir gün, samimiyet ve sadeliğinden ötürü pek sevdiği Zâhir adında birine, arkadan belli etmeden yaklaşıp kollarından tutarak, şöyle haykırdı:

“Kim bu köleyi satın almak ister?”

Zâhir, başını çevirip karşısında Rasûlullâh’ı görünce, bundan çok memnun oldu ve:

“Ey Allah’ın Elçisi! Kimse çıkıp da benim gibi basit ve değersiz biri için para vermez!”

Bunun üzerine Rasûlullâh şöyle karşılık verdi:

“Ama senin değerın Allah’ın nazarında büyüktür.” (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 161)

Rasûlullâh (s.a.s), özellikle küçük çocuklarla şakalaşırđı. Gerçekten, bunlarla ilgili çok sayıda anı nakledilir. Kendisine bu tür bir şaka yapılmış olan ve bununla özellikle iftihar eden bir sahâbî, daha sonraki yıllarda şöyle anlatıyordu:

“Ben henüz küçük bir çocuktum. Havanın çok sıcak olduğu bir gün Rasûlullâh (s.a.s), ana-babamı ziyaret etmek için bize gelmişti. Biraz soğuk su ile hararetini giderdi ve ağzında doldurduğu suyun bir kısmını tam yüzüme fıskırtıp beni ıslattı. İşte ben, yüzüme fıskırtılan bu mübarek suyun bereketiyle hiç yaşlanmadım!” (Buhârî, 80/31)

Abdullah adında, bir sahabe vardı. Bir gün pazardan veresiye bazı şeyler almış ve bunları Rasûlullâh’a hediye etmek üzere getirmişti: Satıcıya da, bunları Rasûlullâh (s.a.s) hesabına satın aldığıını söylemişti. Daha sonra bu satıcı alacağını istemek için Rasûlullâh’a müracaat ettiği zaman, bu Hımâr vurdumduymaz bir şekilde:

“Yâ Rasûlullâh! Sana bir hediye sunmak istemişdim, ama param yoktu...” deyince, Rasûlullâh (a.s) gülümseyerek satıcıya eşyanın bedelini ödemiştir. (Buhârî, 86/5)

# Yeniliklere Açık Oluşu

Peygamberimiz *aleyhisselamın* mescidi, önceleri yatsı ve sabah namazı vakitlerinde, kuru hurma dalları, yaprakları yakılarak aydınlatılırdı.

Temimü'd-Dârî, Şam'dan Medine'ye gelirken yanında birkaç altın kandil ile kandil bağları getirmişti. (İbn Abdillberr, İstiâb, II, 683; İbn Esîr, Usdu'l-Gâbe, II, 328; İbn Hacer, el-İsâbe, II, 18; Halebî, İnsânu'l-Uyûn, s.278)

Cuma gecesi, uşaklarından birine emretti; kandil bağlarını serdirdi.

Kandilleri astırdı. Kandillerin içine, fitil ve zeytinyağı koydurdu.

Güneş batıp karanlık basınca, kandilleri yaktırdı.

Peygamberimiz *aleyhisselam* mescide gelip de mescidin kandillerle aydınlandığını, parladığını görünce: "Kim yaptı bunu?" diye sordu.

"Temimü'd-Dârî yaptı, yâ Rasûlallah!" dediler.

Peygamberimiz *aleyhisselam*, ona:

"Sen İslâmiyet'i nurlandırdın ve onun mescidini süsledin. Allah da seni dünyada ve ahirette nurlandırsın!" buyurdu. (Şemhûdî, Vefâu'l-Vefâ, II, 596-597)





# kur'ân okuyuşu

Peygamberimiz *aleyhisselamın* zevcelerinden Hz. Ümmü Seleme'ye, Rasûlullah *aleyhisselamın* Kur'ân-ı Kerim'i nasıl okuduğu sorulmuştu.

O da:

"Rasûlullah *aleyhisselam* bir âyet okur durur, bir âyet okur dururdu.

'Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-Âlemîn.

Errahmânirrahîm. Mâliki yevmiddîn, der; kese kese, dura dura okurdu." dedi. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, VI, 302, 323; Tirmizî, V, 185)

Enes b. Malik'e de:

"Rasûlullah *aleyhisselamın* Kur'ân okuyuşu nasıldı?" diye sorulmuştu.

O da:

"Rasûlullâh *aleyhisselam*, Kur'ân okurken, çekilmesi gereken harfleri çekerdi." dedikten sonra:

Rasûlullâh:

'Bismillâhi'yi çekerdi, er-Rahmâni'yi çekerdi, er-Rahîm'i de çekerdi' dedi. (Buhârî, VI, 5112)

Ashabdan İrbâz b. Sâriye der ki:

"Rasûlullâh *aleyhisselam* yatmadan önce Müsebbihât sûrelerini okur ve:

'Onların içinde bir âyet vardır ki, bin âyetten efdâl ve hayırlıdır" buyururdu. (Müsned, IV, 128; Tirmizî, V, 181)

Müsebbihât sûreleri; İsrâ, Hadîd, Haşr, Saf, Cum'a, Teğâbün, A'lâ sûreleridir. (Suyûtî, el-İtkân, II, 105 vd)



# Rasûlullâh'ın Mucizeleri

Rasûlullâh her yönüyle tam ve eksiksiz örnek bir mürşid idi. Onun birçok mucizeleri vardır. Burada onlardan birkaçını zikretmekle yetiniyoruz.

## 1. Kur'ân Mucizeleri

Mucize, beşer kudretinin yapamayacağı olağanüstü hadiselerdir. Bu, peygamberlerden sadır olur. Nübüvvetini ispat eden en büyük delillerdendir. Peygamberimizin mucizelerinin en büyüğü de Kur'ân-ı Kerim mucizesidir. Araplara meydan okumuştur ki onlar edebiyatta zirveye ulaşmışlar, şiir ve söz söylemede çok üstün bulunuyorlardı. Kur'ân; onları kendi sûreleri gibi bir sûre yapmaya, bir ayetine benzer getirmeye davet ederek meydan okumuş, buna karşılık vermeyen Araplar da kılıca sarılmak suretiyle bu dini ortadan kaldırmaya kalkmışlardır. Kur'ân'ın mucizesini, insan sözü olmadığını inanmayanlar da kabul ediyorlardı. İşte onlardan Utbe b. Rabia, Kur'ân-ı Kerim'i dinledikten sonra şöyle demiştir:

"Vallahi ben bundan önce mislini duymadığım bir söz işittim. Vallahi o ne şiirdir, ne sihir, ne de kâhin sözüdür."

Kureyş'in fesahat ve belagat bakımından en üstünlerinden olan Velid b. Muğire:

"Muhakkak ki Allah adaletle, ihsan ile akrabaya vergili olmakla emreder. Kötü sözden, münkerden ve taşkınlıktan yasaklar, tutasınız diye size böylece öğüt verir." (Nahl, 16/90) ayetini Rasûlullâh (s.a.s) okurken işittiği zaman,

"Bir daha oku!" demiş Hz. Peygamber de tekrar okuyunca hayretini gizleyememiş ve:

"Muhakkak Kur'ân'ın halâveti, güzelliği vardır." diye itiraf etmiştir.

## 2. Göz Mucizesi

Bir savaşta Katade b. Nu'mân gözünden isabet almış ve gözü oyuğundan fırlamıştı. Rasûlullâh onu yuvasına koymuş ve onun gözü de iyileşmişti. Aynı zamanda diğer gözünden daha sıhhatli olmuştu. Hatta öyle ki diğer gözü hastalıktan dolayı çapaklanıp kızardığı zaman onda böyle bir rahatsızlık olmuyordu.

## 3. Ayın İkiye Bölünmesi

Peygamberimizin mucizelerinden biri de "İnşikâk-ı Kamer" hadisesidir. Kur'ân onu şöyle haber vermiştir.

"Zaman yaklaştı. Ay bölündü. Onlar bir ayet gördüklerinde yüz çevirip şöyle dediler: 'Bu devam eden bir sihir'dir.'" (Kamer, 54/1-2)

Ayın ikiye bölünme hadisesini bize haber veren Enes b. Mâlik, Cübeyr b. Mut'im, Huzeyfe, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Ömer ve Abdullah b. Mesûd gibi sahabeler vardır.

## 4. Mübarek Parmaklarından Suyun Fışkırması Olayı

Buhârî'nin tahrîc ettiği bir hadiste Enes'ten (r.a) Rasûlullâh'ın şöyle bir mucizesi nakledilmektedir.

"Rasûlullâh, Zevrâ mevkiinde iken parmaklarının arasından su fışkırarak akmaya başladı. Orada bulunanların hepsi abdest aldılar. Katade, Hz. Enes'e o gün orada kaç kişi olduklarını sordu. O da; 'Üç yüz civarında vardık' diye cevap verdi."

Yine Enes b. Mâlik (r.a) diyorlar ki:

"İkinci vakti yaklaştığında Rasûlullâh abdest suyu araştırırken gördüm. Kimsede su bulamadılar. Bir kap su getirdiler, içine elini daldırdılar, suyun parmaklarından fışkırdığını gördüm. Bunun üzerine abdest almalarını emretti de son kişiye kadar herkes abdest aldı."

## 5. Yemeğin Bereketlenmesi

Bu mucize, muhtelif zamanlarda birçok defa vukua gelmiştir.



## 6. Direğin İnlemesi Mucizesi

Rasûlullâh'ın mescidi, hurma direkleri ve dallarından yapılmıştı. Hutbeye çıktığı zaman bu direklerden birine dayanarak cemaate hitap ederlerdi. Bir kadının marangoz olan kölesine minder yaptırılınca artık vaaz ve nasihatler oradan yapılmaya başlamıştı. Tam o esnada bu direklerden deve yavrusunun böğürmesi gibi bir böğürtü işitildi. Mescitte bulunanların hepsi bu sesi işitmiş ve büyük bir kaynaşma ile ağlamaya başlamışlardı. Direk inlemeye devam ediyordu. Rasûlullâh bunun üzerine minberden inerek onu okşadı ve bağrına bastı. Bunun üzerine direğin iniltisi de kesilmiş oldu.

## 7. Şifâ Bulma

O'nun duası bereketiyle hastaların sıhhate kavuşması, illetlilerin iyi olmaları. Yukarıda da geçtiği üzere Katade'nin gözü bir savaşta ok isabetiyle çıkmıştı. Onu yerine olduğu gibi iade etmişti. Hz. Ali, Hayber'in fethi gününde gözünden rahatsızdı. Onu çağırıldı. Gözüne tükürünce bi-iznillâh iyileşiverdi.

Allah bir kimseyi sever ve ona ihsanda bulunursa peygamberlik verir ve ondan bu türlü mucizelerin zuhur etmesine kim mani olabilir? Kudret sahibi Cenâb-ı Allah murad ederse, murad ettiği her şey meydana gelir.

Rasûlullâh'ın mucizeleri daha da çoktur:

İsrâ ve miraç hadiseleri birer mucizedir.

İbret ile bakılacak olursa hicret esnasında örümceğin mağaranın kapısına ağrını girmesi ve onu düşmen gözlerinden koruması mucizeden başka ne ile izah edilebilir?

Ya Sürakâ'nın başına gelenler. . .

O'nun (s.a.s) duası da, bedduası da hemen kabul olunurdu. Abdurrahman b. Avf'a bereketle dua etmesinden sonra çok geçmemiştir ki o, Arapların en zenginlerinden olmuştu.

Sâlebe için dua etmesi ve onun zengin olması,

Muaviye'ye mekân tutması için dua buyurmaları ve onun bundan dolayı hilafete nail bulunması,

Ellerinde çakıl taşlarının tesbih edişleri,

Mekke'de bir taşın ona selam vermesi,

Hz. Ali için fazla sıcak ve soğuktan etkilenmemeleri için dua etmeleri ve onun bundan sonra asla sıcak ve soğuktan rahatsız olması, duasının ne kadar bereketli olduğunu gösteriyor.

İbnu Abbas'a fıkıhı ve tevlini öğretmesi için Cenâb-ı Allah'a duasının neticesinde onun ilimde bir derya olması,

Hz. Enes'e malının, çocuklarının çok olması, ömrünün uzun olması için dua etmesi ve onun da buna nail bulunması. Öyle ki yüz tane çocuğu oldu, yüz sene yaşadı, hurma bahçeleri senede iki defa verdi.

Bir adam sol eliyle yemek yiyordu. Rasûlullâh ona: "Sağ elinle yel!" diye emretti. O da: "Gücüm yetmiyor." diye küstahça cevap verince Hz. Peygamber: "Gücü yetmeyesice. . ." diye beddua etmişti. Bundan sonra o bir daha sağ elini asla ağzına getirememiştir.

Hayber'in fethi günü idi. Rasûlullâh yorgunluktan dolayı Hz. Ali'nin kucağında uymuştu. İkinci namazını henüz kılamayan Hz. Ali güneşin yavaş yavaş batmasından için için kendini yiyor, fakat O'nu rahatsız etmemek için de olduğu yerden kıpırdamıyordu. Nihayet güneş battı. Hz. Peygamber de uyanıverdi. Hz. Ali'nin yüzünün sarardığını görünce sebebini sordu. O da anlattı. Peygamber elini havaya kaldırdılar, şöyle dua ettiler:

"Ya Rabbi! Ali senin ve senin elçinin emrinde idi. Güneşi geri çevir." buyurdular. Güneş geriye döndü. Hz. Ali ikinci namazını eda ettiler.



# Son Dakikaları ve Dilekleri

Rebiülevvel ayının on ikinci veya on üçüncü Pazartesi günü, kaba kuşluk vakti, -güneş zevale (batıya kaymaya) doğru yaklaşıyorken- Peygamberimiz *aleyhisselam* son dakikalarını yaşıyordu.

Peygamberimiz *aleyhisselamın* başı Hz. Âişe'nin göğsüne yaslı bulunuyor ve Hz. Âişe:

"Ey insanların Rabbi! Hastalığı gider, kaldır!

Gerçek tabib Sensin! Gerçek şifa verici Sensin!" diyerek şifa diliyor.

Peygamberimiz *aleyhisselam* ise:

"Hayır! Ben Allahtan Refik-i A'lâ zümresine katılmayı; Cebrail, Mikâil ve İsrail ile birlikte olmayı dilerim!

Ey Allah'ım! Beni yarlığa! Beni Refik-i A'lâ zümresine kavuştur!

Ey Allah'ım! Beni yarlığa! Bana rahmetini ihsan et! Beni Refik-i A'lâ zümresine kavuştur!" diyerek dua-ya devam ediyordu.

Hz. Âişe der ki:

"Rasûlullah *aleyhisselamdan*, sıhhatte iken, birçok defalar

'Hiçbir peygamber yoktur ki, ruhu, Cennetteki durağını görmedikçe alınmaz!

Sonra, durağına gitmesi arzusuna bırakılır!' buyurmuştu.

Kendisi, hastalanıp ruhu alınmak zamanı gelince, başı benim dizimde bulunduğu halde, üzerine bir baygınlık geldi. Ayılınca, gözü açılıp evin tavanına doğru dikildi ve:

'Allah'ım! Refik-i A'lâ zümresine kat!'dedi.

Ben o zaman:

'Rasûlullah bizi tercih etmiyor!' dedim.

Anladım ki; Rasûlullah'ın bu temennisi, vaktiyle sıhhatli zamanında bize söyleyip durduğu bir haberin kendisinde gerçekleşmesidir!" (M. Asım Köksal, İslam Tarihi, Köksal Yayıncılık: 8/274-275)

# Geçmişten Günümüze Naat-ı Serifler

Hakk Teâlâ sözüne  
Rasûlullâh sünnetine  
İnanmayan ümmetine  
Ümmet demez Muhammed  
Ümmetim der Muhammed  
Doğru dese kul Ahmed  
Yarın olsa Kıyamet  
Mahrum koymaz Muhammed  
**Ahmet Yesevî**

Canım kurban olsun senin yoluna  
Adı güzel kendi güzel Muhammed  
Şefaata eylesin kem ter kuluna  
Adı güzel kendi güzel Muhammed  
**Yunus**

Yaşadığım sürece Kur'ân'ın hizmetçisiyim  
Hz. Muhammed'in Yolunun Tozuyum ben  
Birisi benim bu sözümden başka bir şey naklederse  
O sözden de o kimseden de şikâyetçiyim ben  
**Mevlânâ**

Peygambere olan hasret ve iştihakından dolayı  
O'na doğru akmakta olan su,  
Sürekli olarak Hz. Muhammed'in ayağının değdiği  
toprağa ulaşmaya çalışır.  
Başını taştan taşa vurur da o yana doğru gitmekte  
ısrar eder.

**Fuzulî "Su Kasidesi"**

Sakın terk-i edebden kûy-i Mahbûb-i Hudâdır bu  
Nazargâh-ı ilâhîdir makam-ı Mustafâdır bu  
**Nâbi**

Dünya neye sahipse O'nun vergisidir hep  
Medyun ona cemiyeti medyun ona ferdi  
Medyundur o masuma bütün bir beşeriyet  
Ya Rab bizi Mahşer'de bu ikrar ile haşret  
**Mehmet Akif**

O'nun güneşinin zevâli yoktur  
O'nu inkâr edenin kemâli yoktur  
Bütün dünya Müslümanın mirası malı mülküdür  
Sözün ispatı ince manalı "Levlâke" sözüdür  
**Muhammed İkbâl**

Gönlüm sana âşık, sana hayrandır Efendim  
Bir ben değil, âlem sana kurbandır Efendim  
Tâ arşa çıkar her gece âşıkların ahı  
Didarına âşık ulu yezdandır efendim  
Aşkınla buhurdan gibi tütmekte bu kalbim  
Sensiz bana cennet bile hicrandır Efendim  
Doğ kalbime bir lahza ey nur-i Dilara  
Nurun ki gönül derdine dermandır Efendim  
Ulvi'de senin bağı yanık âşık-ı zarım  
Feryadı bütün ateşi süzandır Efendim  
Kıtmirinim ey Şâh-ı Rusûl kovma kapından  
Asilere lutfün yüce femandır Efendim  
**Ali Ulvi Kurucu**

Gel ey Muhammed, bahardır  
Dudaklarımız ardında saklı âminlerimiz vardır  
Hacdan döner gibi gel, miraçtan iner gibi gel  
Bekliyoruz yıllardır  
**Arif Nihat Asya**

# Sohbet, Abdülkâdir Geylânî (k.s)

*Bu konuşma Salı günü öğleden sonra medresede yapıldı. Konuşma tarihi: Hicrî 18 Zilkade 545, Milâdî 1150.*

Aziz ve Celil olan Hakk (c.c), korkulmaya ve kendisinden bir şey beklenilmeye layıktır.

O'nun cenneti ve cehennemi olmasa dahi, çekinmeye değer.

O'na itaat ediniz, bu itaati O'nun varlığı için yapınız. O'ndan gelen iyilik ve ceza sizi artık düşündürmesin.

O'nun yolunda itaat, emrini tutmak, yasaklarından kaçmak ve gelen kader işlerine karşı sabırlı olmaktır.

O'na dönünüz. O'nun önünde boynunuzu eğiniz ve ağlayınız. Yaşlar hem gözünüzden hem de kalbinizden aksın.

Ağlamak ibadettir, Hakk'a karşı tevazu göstermenin şiddet hâlidir. Tevbe ve iyi niyet üzere ölen kurtulur. Temiz iş tutana Hakk'tan fayda gelir.

O, mazlumların mükâfatını verir. Bu âlemden göçtükten sonra herkes O'nun önünde durur. Rahmet ve şefkat gösterisi kimseye düşmez.

O, kullara acır ve merhamet eder. Dünya ve âhirette O'nun sevgisi sana yeter. Bu sebeple Hakk sevgisini en önemli şey olarak tut. Sana en çok lazım olan odur. Bütün yaratılmıştan daha ileridir.

Herkes seni kendisine çağırır. Aziz ve Celil olan Hakk ise seni sana çağırır.

Ey cemaat! Nefisleriniz ilâhlık iddiasında, bundan haberiniz yok. O, bu kötü hâlini her zaman göstermektedir. Hakikat karşısında zor kullanmakta, Hakk'a kafa tutmakta ve ayrıca O'nun istediğini de istemekte. Dergâhtan kovulan şeytanı nefis sevmekte... Hâlbuki Mevlâ, onu sevmez. Nefis kadere uymuyor ve sabır yolunu tutmuyor, daima nizâ/tartışma çıkarıyor. O'nun yanında Hakk'a teslimine dair âlâmet yoktur. İslâm'ın sadece ismi ile yetiniyor, bu ona hiçbir zaman için fayda sağlayamaz ve menfaat getiremez.

Ey evlat! Korku üzere ol. Emin olma. Bu hâlin Rabb'ine kavuşuncaya kadar devam etsin.

Kalbin istikrar buluncaya kadar böyle ol. Niyeti-

ni O'na yönelt. Emniyet hâli önüne serilinceye kadar çekin, bu olursa emin olabilirsin. Hakk katında emniyet bulursan bol hayır görürsün. Oradan gelen emniyet hâli devamlıdır. O, verdiği şeyi geri almaz. Aziz olan Hakk, kulunu sevince kendine yaklaştırır.

Kul Mevlâ'sından korktuğu müddetçe kötülükleri gider, kalbi ve sırrı sakın olur. Bu hâli kimse sezemez. Hakk'la arasında olur.

Cahil adam! Hakk'tan dönmektesin ve O'nu kalbin ötesine atmaktasın, yaratılmışla uğraşmaktasın.

Allah yolcularının meşgalesi Hakk'tır. O'na hizmet ederler, bu sayede kalpleri yakınlık bulur ve irfan sahibi olurlar. Onlardan her biri marifet sahibi olunca, nefisini ve şeytanî duyguları yenince, halktan ve dünyadan kurtulunca Hakk yakınlığı perdesi açılır. Bu hâlden sonra Mevlâ'sı ona başka işler yaptırır. Ona şöyle bir hitap gelir:

"Geriye dön! Halkın hizmeti ile ol ve onları bize çağır. Bizi isteyen ve arayanlara hizmet et."

Siz tecrübesiz insanlarsınız. Allah yolcuları sizin önderinizdir. Onlar kurtarır.

Eşinizi razı etmekte ve Mevlâ'nızı darıltmaktasınız. Halkın çoğu, eşinin ve çocuklarının rızasını Mevlâ'dan öne almaktadır.

Ben, senin bütün hareket ve duruşunu, bütün gayretini nefsin için görmekteyim, yalnız eşin ve çocuğun için çalıştığını sezmekteyim. Sende Hakk'tan yana hiçbir haber yok.

Yazık sana! Tam olgun erlerden sayılmıyorsun. Kâmil olan kişi, yalnız Hakk için iş yapar. Kalp gözlerin görmez olmuş. İç âlemindeki temizlik bozulmuş. Rabb'inden perdelenmişsin, ama bunlardan haberin yok. Bu sebeple bazı büyükler (onlara selam olsun) şöyle der:

"Hakk'tan perdeli olduğunu bilmeyen zavallılara yazıklar olsun!"

Yediğin ekmek içerisinde cam kırıkları vardır, sen onu yemektesin ve durumu bilmemektesin. Çünkü ona karşı iştihan ve arzun çok fazla. Hırsın da sınırsız. Az sonra miden parçalanacak ve öleceksin. Bütün belâ Mevlâ'ndan uzak olduğun için geliyor; eğer halkı sevmediğini ve Hakk'ı sevdiğini söylemekte gerçekçi olsaydın böyle olmazdın.

Peygamber (s.a.v) Efendimiz şöyle buyururlar:

"Haberli ol! Halkın sevgisi azalır."

Bu, şu demektir:

Onları tecrübesiz olarak seviyorsun ve aynı şekilde öfke duyuyorsun. Ama bir denemeden geçirirsen işin iç yüzünü anlar ve ona göre öfke duyarsın.

Akıl sahibi tecrübelidir. Sende akıl da yoktur. Kalp tecrübe eder; sende kalp de yoktur. Kalp düşünür, Mevlâ'sını anar ve öğüt alır. Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

**"Muhakkak kalp sahibi olanlara Kur'ân'da alınacak dersler vardır; o kulağa geldiğinde huzuru olanlara da aynı öğüt vardır."** (Gâf, 50/37)

Aklı, kalbe çevir. Kalbi, sır yap. Sırrı, yokluğa ilet. Yokluğu, varlığa çevir.

Âdem ve diğer peygamberler beşerî duyguların hepsine sahipti. Onların da kendilerine göre istek duydukları şeyler vardı. Ancak onlar, nefislerine karşı durup Rabb'lerinin rızasını ararlardı. Âdem peygamber cennette bir arzu duydu, orada iken bir hata işledi. Sonra tevbe etti, bir daha ona dönmedi. Onun arzusu övülmeye değer. Çünkü iyi niyeti vardı, Hakk civarından ayrılmak istemiyordu. Peygamberler, her zaman nefislerine karşıydılar, tabîî arzu ve şehvetlerini yenerler, hakikat yönünden meleklerle katılınca kadar çalışırlar. Nefislerini yenmek için çok çabalar ve bu yolda çok gayret sarf ederler. Peygamberler ve sevgili kullar sabırlıydılar. **Size gereken sabır işinde onlara uymaktır.**

Ey evlat! Tam hamle yapacak durumu elde edinceye kadar düşmanın duruşuna dayan. Yakında onu tutar yere vurursun. Yalnız zamanını bekle, zamanı gelince onun bütün varlığını teslim alırsın.

Ey evlat! Çalış, hiç kimseye eziyet için gayret etme. Herkese iyi niyet besle. Ancak cemiyetin düzeni için bir şey yapılacaksa onu da yapmaktan geri durma, bu ibadet sayılır.

**Aklı başında ve seçme doğrular, sûrlarına üfle-diler. Onlar, nefislerinin kıyametini kopardılar. Kendi gayretleri ile dünyayı bir yana attılar. Sıra-**

**ta inandıkları için geçtiler. Kalple yürüdüler ve cennetin kapısına vardılar. İçeri girmeden kapı ağzında durdular ve şöyle dediler:**

**"Biz, buranın nimetini yalnız yemeyeceğiz ve içmeyeceğiz."**

İyi insanlar, yalnız canlarını düşünmezler ve yalnız yemezler. Bu düşünce ile dünyaya döndüler. Maksudları insanları Hakk'ın tâatına çağırmaktı. Ve orada gördükleri iyi şeyleri haber vermektir, ayrıca güç işleri kolaylaştırmaktı.

Bir kimsenin imanı kuvvet bulur, inancı varlığında yerleşirse, Mevlâ'nın haber verdiği her şeyi kalbinde bulur. Cennet, cehennem ve onlarda olanları, kıyamet işlerine dair her şeyi sezer, ölüm meleğini görür, sûr sesini duyar. Her şeyi olduğu gibi görür. Ona göre kıymet biçer. Dünya ve zevalini, değişmesini ve dünya ehlinin göçünü görür. İnsanları mezar taşları gibi görür. Onların duyduğu azabı ve iyilikleri hisseder. Sanki kıyamet kopmuş. Hakk katında cümle halk divana durmuş gibi bilir. İman sahibi, kıyametin koptuğunu, peygamberlerin, meleklerin ve sevgili kulların sıra sıra divan durduğunu görür. Cennet ehlinin birbirlerini ziyaretine ve cehennem ehlinin birbirlerine karşı sataşmasına bakar.

İyi görüşe sahip olan baş gözü ile halka bakar, sonra kalbini açar ve Allah'ın fiil tecellisini onlarda görür. O tecellinin hareketini ve sükûnunu anlar. Buna "izzet nazarı" derler. Allah'ın sevgili kulları bu görüşe sahiptir.

İman sahibi o kimsedir ki bir kişiye baktığı zaman baş gözünü kullanır. İç âlemine de kalbi ile bakar ve Mevlâ'yı sır gözü ile görür. Bu yolda çalışan bulur. Kader geldiği zaman uyar. Deniz ve kara onun gözündeyken aynıdır. Deniz sahili ve dağ başı eşittir. Acı ile tatlı aynıdır. İzzet ve zilleti ayırmaz. Zenginlik ve fakirlik ayrı mana taşımaz.

İman sahibi kaderle yürür. Kader onu yormaz. Kader, onu taşımak için yorulur. Kader, onu yüklenir. Hakk yakınlığına kadar götürür. İman sahibi kadere tevazu gösterir, onun Hakk'a yakınlığını bilir. İman sahibi nefisine uymadığı için bu hâle erer. Şahsî arzuları, kötü âdetleri, şeytanî duyguları ve uygunsuz arkadaşları sevmediği için aradığını bulur.

Allah'ım, bütün halde kadere uymayı bize nasip eyle!

**"Bize dünyada iyilik ver, âhirette de iyilik ver ve bizi cehennem azabından koru."** (el-Bakara, 2/201)

# İbrahim Gibi

Benim de bazen nazlanasım  
Geliyor Rabbim'e  
Hz. İbrahim gibi  
Çıkıp dağların başına  
Ey Rabbim!  
Bu ölüleri nasıl diriltirsin  
Diyesim geliyor  
"Kalbim mutmain olsun  
Göster de göreyim" diyorum  
Aslında İbrahim peygamberin  
Buna ihtiyacı var mıydı  
Ne oldu  
Dünya bana dar mıydı  
Ben olsam öyle yalvarırdım  
O yalvarır mıydı  
Ateşe attılar

O'na lütüftü  
Beni ateşe atsalar mıydı  
Elim kolum bağı  
Beni de bağlasalar mıydı  
Çırpındı içimdeki duygular  
Gözler, kulaklar  
Eller, ayaklar  
Hep Seni anar  
Baktığım aynalar, Sensiz  
Bilmem neye yarar  
Şu duvarlar  
Şu dağlar  
Bilmem neden mahzundur  
Bilmem kime ağlar  
Erit beni kar gibi  
Damla damla olayım

Doldur içime aşkını  
Bir ipek gibi tel tel olayım  
Odun gibi kıl beni ama  
Sana yanayım  
Dünyada en zirveye  
Koy beni de  
Sana bakayım  
Sana varayım  
Rabbim, ey Rabbim  
Mevlâm, ey Mevlâm  
Aşkını susuzluğu artır bende  
Doya doya içeyim  
Sana kanayım  
Yaşatıyorsan şu dünyada  
Sensiz yaşatma da  
Zikrine doyayım

Dilin Allah'ın zikriyle  
Yaş olsun diyen  
Resûlle ve amelle  
Bir olayım  
Ufuklarda karartı var  
Yağmur aheste aheste  
Yağar  
Üşütür yorgansızları  
Beyaz kar  
Kumda yürüyen develerin  
Kumlara basışı  
Ve kum fırtınaları  
Gecenin oluşu, gecenin akışı  
Güneşin batışı  
İçlere işleyen sessizlik  
Böceklerin ötüşü  
Ay ve yıldızlar  
Ve yalnız insanlar  
Ortada ne in ne cin var  
Sadece Allah var  
Sadece Allah var  
Lâ ilâhe illallâh var  
O dost, O yâr

Başkası ağyâr  
Duyulmaz bir sedâ  
Çıkmaz bir nefes  
“Allah bes  
Bâki heves”  
Dağlara ses ver  
Ey garib yolcu  
Çöllerde sesin yankılsın  
Ta uzaklarda çınlasın  
Öyle huzur ve ihlâsla söyle ki  
Anlamayanlar anlansın  
Duymayanlar duysun  
Taş yürekli ağlamayanlar  
Ağlasın, ağlasın  
Allah Allah İsm-i A'zamıyla  
Yürekler dağlansın  
Musa gibiysem ben  
Niye firavunlar helak olmadı  
Niçin askerleriyle o  
Okyanuslarda boğulmadı  
Sihirbazlar hala ortalarda  
Musa'nın asası hatıralarda  
Bana ne oldu bilemiyorum

Bir değişiklik mi var  
hafızalarda  
Ben ki hayal çocuğuyum  
Yaşlı ihtiyarım  
Ne batıyım ne doğuyum  
Ama dosdoğruyum  
Geri dönmeyen  
Ah gençlik  
Nasıl da uçup gittin  
Ey ömür elveda sana  
Ne çabuk bittin  
Düşündüm kendimi  
Soğuk, buz gibi teneşirlerde  
Bembeyaz örtülmüş o  
kefenlerde  
İşte bu son yolculuk  
Ve tabutum kaldırılıyor  
O mübarek ellerde  
Bir huzur var  
Bir sükûnet var  
Evlerde  
Hadi benim aziz naşım  
Yürü git, git ta uzaklara  
Cennete ve mezarlara

Zülcenâheyn

# Tasavvufun Rûhu

Halil İbrâhim DURGUTLUOĞLU

Şeriat-tarikat-hakikat ve marifet sütunları üzerinde kurulmuş olan tasavvuf mektebi asırlardır gönülleri Hakk'ın ebedi ve ezeli nûruna yaklaştırmak, o İlahi ve kudsi ışıktan aydınlanmalarını sağlamak için gayret göstermektedir. Sağlam ve titiz ölçüler, prensipler sayesinde bozulmadan öğretim vermektedir. Usul ve erkândan sapanlar bozulmaya yüz tutsalar da, berrak, pürüzsüz, apaydınlık bir şekilde kalanlar kıyamete kadar var olacaktır. Tasavvufun temel prensibi şeriata mutlak bağlılık yani Kur'ân ve sünnet dışında bir davranışa kıl kadar meyletmemektir. Bunun için tasavvuf büyükleri:

"Şeriattan kıl kadar ayrılan hakikatten dağ kadar ayrılır" demişlerdir. Yani şeriattaki küçük bir sapma, şeriatın açılımı olan hakikatte dağ gibi bir yanlışlığa dönüşür. Bir gemideki küçük bir delik gemiyi batırır. Önemsenmezse git gide büyür. Zamanında müdahale edilirse durum düzelir.

Şimdi şöyle bir düşüncemizi toplayalım. Tasavvuf nedir? Tasavvuf adına ortada gezen sözler, bilgiler nelerdir? Hep beraber inceleyelim:

- Tasavvuf; keramet olaylarını tek gündem olarak tutmaktır; bulunduğu gruptaki kişileri kerametle yüceltmektir.
- Bir mekânda toplanıp zikir çekip dağılmaktır.
- Şekil ve kıyafetleri, (taç, hırka, cübbe, şalvar) çok önemsemektir.
- Rüya görüp tabir ettirmeye uğraşmaktır.
- Bir dergâha girip, çalışıp, o dergâhta mevki, konum sahibi olmaktır.

- Bulunduğu dergâhta çalışıp, insanların kendisinden veli, âşık, kalb gözü açık, muhterem, kerâmet sahibi, duası kıymetli diye bahsetmesini arzulamaktır.

- Tasavvuf kitaplarından, hâl, makam, ıstılah, vahdet, cezbe vs ile ilgili 3-5 kelime ezberleyip, kendini bunlarla olgun, ermiş vs göstermektir.

- Dağlara kırlara çıkıp insanlardan uzaklaşıp kendi halinde olmaktır.

- Kendi grubunun dışında bir cemaatle içtimai mada ilgi alaka kurmamaktır.

- Bir lokma bir hırka anlayışıyla kıt kanaat yaşamaktır.

Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Genel olarak son zamanlarda insanlar tasavvufu bu şekilde tanıdılar ya da tasavvuf bu şekilde tanıtılmaya çalışılmıştır. Cahil kişiler tarafından, bu şekle sokulduğu, istismar edildiği de olmuştur; ard niyetli din düşmanları tarafından, cemaatler içine bozguncu kişiler göndererek cemaatleri ifsada uğratmaya çalıştıkları da olmuştur. Burada soru şudur: Gerçek tasavvuf hiç mi kalmadı? Elbette vardır ve kıyamete kadar da olacaktır. Yûnus Emre'ler, Mevlânâlar, Akşemseddin'ler, Aziz Mahmûd Hüdâi'ler, Somuncu Babalar, Hacı Bayrâm'lar, Sarı Saltuk'lar yetiştiren okul kapanır mı hiç? Asla. Her devrin, kıyamete kadar bu güzel insanlara ihtiyacı vardır. Bir bakın bakanlık tarihe bu güzel insanların yaşadığı devirlerde toplum ahlâkı nasılmış? İlim, bilim, ahlak, sanat nasıl zirvedeymiş. Tekkelerde sporcusu, pehlivanı da yetiştirmiş, okçusu da; tıp merkezi gibi çalışanı da olmuştur, musiki akademisi olanı da olmuştur. Şu zamanımıza çoğu güzellik o zamandan ve özellikle



le tekkelerden gelmiştir. Bunu nasıl göz ardı etmemiz istenir. Ha dozerlerle, keççelerle tüm tarihimizi, türbeleri, sarayları, kütüphaneleri yık, ha milletten böyle bir şey iste aynı şey. Bu millet elbette tarihin ve tarihine yön veren güzel şahsiyetlerine sahip çıkacaktır ve çıkmalıdır. Mevlânâ yılı diyorlar, Yunus Emre günleri düzenleniyor, Bizden bir gürühta gündem dışı kalmamak için :“Aman tüm dünya sahip çıkıyor bizde sahip çıkalım ama hümanist, düşünür, şair diye örtbas edelim,” diyor. Yahu, Mevlâna bizim bildiğimiz Konya’da yatan Mevlâna ise, babası

Baha Veled k. s dan Kübreviye tarikatından, Muhyiddin -i Arabî Hz.lerinin talebesi Sadreddin Konevi k. s cihetinden Kâdiriyye yolundan; Şems-i Tebrizi kanalından manevi nasib almıştır. Ki Şems Hz. ler ilk nasibini Kadiri-Kübreviye Tarikatı üstadı olan Şeyh Ebu Bekir Sellebaf (k. s) (sepet yapan Ebu Bekir) adındaki bir Mürşid-i Kamil’den almıştır. Aradığını, özlediğini onda bulmuştur. Uzun yıllar bu mübarek zatın hizmetinde bulunarak manevi olarak hayli yol almıştır. Bu mübarek zatın vefatından sonra yine Kadiri üstadı Baba Hacendi Hazretlerine intisab etmiş ve seyri sülûkunu burada tamamlamıştır. Bu zatların Necmüddin-i Kübra tarikinden (Kübreviyye) olduğu

da rivayetlerde yer alır. Yani kısaca, Mevlana bir mutasavvıftır, Mürşid-i Kâmilidir. Mesnevisi hep bunu anlatır. Bunu görmeyip şair deyip geçmek hangi iz’ana, anlayışa sığar. Başka bir Mevlâna varsa bilemeyiz, şiiir söyleyip, zikirten, namazdan uzak, her dine saygım var (!), her şeyi bırakıp sema edelim, hümanist olalım diyen bir Mevlânâ yaşamamıştır!

Yünus Emre Hz.lerine bakarsak, Tabduk Emre’den müstahleftir, yani tasavvuf eğitimi almış ve mürşid olmuştur. Şiirleri hep bunu anlatır. Âşıktır, şairdir, peki ya bunu nerden nasıl kazanmıştır deyince herkes susuyor. Tabduk Emre kimdir? Hacı Bektaş-ı

Veli’nin yetiştirdiği ehl-i sünnet mezhebinden bir Tasavvuf üstadıdır. Hacı Bektaş Veli kimdir? “Bir kuyuya bir damla süci (içki) dökülse, o kuyudan çıkan suyla sulama yapılsa, ot bitse, otu keçi yese, o keçi yi yemek bize yakışmaz” diyen bir Allah dostudur. (Bknz. Makalat-ı Hacı Bektaş-ı Veli). Buna bakmayıp Bektaşiliği bozup, meclislerde içki içen sözde Bektaşilere ne demeli. Sözü Hacı Bektaş Veli söyledi zaten biz susalım. Gerçek Bektaşilerde vardır, Balkanlara İslâm’ı taşımışlardır, hizmetleri büyüktür. Şeriat uyan dosdoğru, eli öpülesi kimselerdir. İşte gerç

çekler, işte kaynaklar. Söyleniyor anlamıyorlar, ya da anlamak işlerine gelmiyor. Gerçek evliyaları kabullenemiyorlar da, kendi kafalarına göre toplum şahsiyeti oluşturmaya çalışıyorlar. O zatların üstünden de dine uymayan şeyler anlatıp tahribat yapıyorlar. İslâm kal’a gibidir, içine giren emniyet bulur huzur bulur. Dışında kalanlarda buhranlara düşerler. Evet, konumuza dönelim ve diyelim ki:

Peki tasavvuf yozlaştırılmıştır bunun temizlenmesi gerekiyor, bunu tertemiz taşıyan kurumlar halen de mevcut. Ya gerçek tasavvuf nedir?

1. Tasavvuf evvela Kur’ân ve Sünnet’ten beslenir.

2. Namazlara ve diğer amel

lere dikkat etmektir.

“Namaz dinin direğidir, terk eden dinini yıkılmış olur.” (Beyheki)

3. İncitmemek ve incinmemektir. Bunu da yine beslendiği kaynağa göre yapar. Allah için sever, Allah için sevmez. Ama her hususta hareket noktası kırıcı yıkıcı değil yapıcı olmaktır. Hz. Ebu Zerr (r.a) anlatıyor: “Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

“Amellerin en faziletlisi Allah için sevmek, Allah için buğzetmektir.” (Ebu Davud, Sünnet/3)

*Tasavvufun iç âlemde bazı lezzet ve güzellikleri vardır ve o kişiye ikramdır, kişiye emanettir, sırdır, orta yere saçılmaz. Keşif keramette amaç değildir, ikramdır, takılan yolda kalır, maksat Allah’ın rızâsıdır. Sadece cübbe sarıkla görünüşte derviş, iç âlemde ise devrilmiş olmamalıdır. Cübbe sarık sünnettir elhak fakat sadece bunlardan mı ibarettir sünneti seniyye...*

Burada komşu hakkına da değinmek lazım:

"Cebrail aleyhisselam, komşu hakkının öneminden o kadar bahsetti ki, komşuyu komşuya mirasçı kıla- cak zannettim." (Buhârî)

4. Sadece kendi Allah'ı anmakla yetinmek değil, zikrullahın Kur'ân ve hadis kaynaklı olduğunu bil- meyenlere güzel uslûb ile anlatmak ve onların bu nimetten faydalanmalarını sağlamaktır. Çünkü Hadis-i Şerifte:

"Kendi için istediğini, din kardeşi için de istemeye- nin, imanı kâmil olmaz." (Ebû Dâvûd) buyrulmuştur. Ayette gelir:

"Ey İman edenler! Allah'ı çok zikredin." (Ahzâb, 41) Bu nimeti tek başına yemek reva değildir.

5. Her canlıya merhametle yaklaşmaktır. Ağaçla, kuşla, suyla, havayla barışık yaşamaktır. Çünkü:

"İnsanların elleriyle işledikleri (bilgisizce) işlerden, fenalıklardan dolayı karada ve denizde dengesizlik ve düzensizlik, bozulma ortaya çıktı." (Rûm Sûresi, 41)

"Yeryüzündekilere merhamet ediniz ki göktekiler de size merhamet etsin." (Tirmizî, Birr/16; Buhârî, Tefsir/59)

Ashab-ı Kiram'dan (r. a) Rasulullah'ın (s.a.s) insanlara ve canlılara karşı olan ilgisinden sorulduğunda şu cevabı vermişlerdir:

"O çok merhametli, çok yumuşak, şefkatli ve nazik idi." (Müslim, Nezir/8, Mesacid/292; Buhârî, Ezân/17)

İbn Ömer'den (r.a) yapılan rivayete göre, Peygam- ber (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Bir kadın hapsedip ölümüne sebep olduğu bir ke- diden dolayı azaba uğramış ve o yüzden cehenne- me atılmıştır. Kadın hapsettiği o kediyi ne yedirmiş, ne de içirmiş, ne de yeryüzündeki haşeratı yiyebil- mesi için onu serbest bırakmıştır."

Ebu Hüreyre'den (r.a) yapılan rivayete göre, Pey- gamber Efendimiz (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

"Bir günahkâr kadın yolda giderken fazlaca susa- mış, derken bir kuyu bulmuş ve o kuyuya inerek su içtikten sonra dışarı çıkmıştı. Bir de bakmış ki su- suzluktan dilini dışarı sarkıtan bir köpek susuzlu- ğunu giderebilmek için ıslak toprağı yalıyordu. Ka- dın kendi kendine: Susuzluk benim canıma tak etti- ği gibi bu köpeğin de canına tak etmiştir. Ve hemen

kuyuya inip ayakkabısını su ile doldurduktan son- ra onu ağızıyla tutup kuyudan elleriyle tutuna tutu- na dışarı çıkmış ve köpeğe su içirmiştir. Bunun üze- rine Cenâb-ı Hak onun bu güzel amelini meşkûr kı- lıp onu bağışlamıştır." Bunun üzerine ashab-ı kiram dediler ki: "Ya Rasulallah! Hayvanlardan dolayı bi- zim için bir ecir (mükâfat) var mıdır?" Efendimiz on- lara: "Evet, ıslak her ciğer taşıyandan dolayı ecir var- dır." buyurdu. (Buhârî, Şirb/9, Mezâlim/23)

6. Hayır üzere yaşamak hayrı tavsiye etmektir. Hadis-i Şerifte:

"Hayır yollarını öğretene, denizdeki balıklar dâhil her şey ona istiğfar (bağışlanması için dua) eder. "Sizin en iyiniz, kendisinden iyilik beklenen ve ken- disinden kötülük gelmeyeceğinden emin olunan- dır. Sizin en kötünüzde, iyilik ümit edilmeyen ve kö- tülüğünden emin olunmayandır." "İnsanlar arası- na karışıp da onların eziyetlerine sabreden mümin, insanlara karışmayan ve eziyetlerine sabretmeyen kimseden daha hayırlıdır." buyruldu.

7. Dış görünüşten ziyade iç âlemine yönelmektir. Tabi bunu yaparken "kıyafet ne şekil olursa olsun" demeden, din hudutlarının dışında olmadan meş- ru en güzel kıyafetleri giymektir. Hadis-i Şerif: "AL- LAH sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz. Kalp- lerinize ve amellerinize bakar."

Dervişlik olaydı tâc ile hırka,

Biz dahi alırdık otuza kırka

diyen Yunus Emre Hz. lerini ve

"Tasavvuf hırka değildir, eğer hırka ile olaydı demir- den hırka yaptırır sırtıma giyerdim fakat senelerdir gönlüme 'Hakk Teâla hırkaya değil, yanık kalbe iti- bar eder' şeklinde bir nidâ/ses geliyor." diyen tasav- vufun temel direklerinden Cüneyd-i Bağdâdi'yi (k.s) hatırlamak lazım.

8. Çocuklarına güzel örnek olmak, iyi yetiştirmektir. "Hiçbir baba çocuğuna güzel bir terbiye vermekten daha güzel bir hediye vermiş olamaz." Hadisini uy- gulamalıdır.

9. Tasavvuf hayırlı işleri ertelememektir. "Heleke'l- müsevifûn" Erteleyen (yarına yaparım diyenler) helâk oldu. " Hadis-i Şerifi hiç aklımızdan çıkmama- lıdır.

10. Çevresiyle iyi geçinmektir tasavvuf. "Kolaylaştı-  
rınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, nefret ettirme-  
yiniz. " "Mümin, başkaları ile hoş geçinir ve kendi-  
si ile hoş geçinilir. Başkaları ile hoş geçinmeyen ve  
kendisi ile hoş geçinilmeyen kimsede hayır yoktur.  
" bu iki hadis-i şerifi hep hatırlamaktır. Sokakta yü-  
rürken yolda beslenen kedi, köpek, kuş vs. rahatsız  
etmemek için çevrelerinden dolaşabiliyorsan, onla-  
rı korkutmaktan çekiniyorsan sen iyi bir insan, gü-  
zel bir müslüman, gerçek bir mutasavvıfısın. Hayva-  
na böyle olmak gerekirken insana nasıl davranma-  
lı var sen hesap et.

11. Kendisi nimetlendirildiği gibi çevresine de ik-  
ram etmektir. Efendimiz (s.a.s):

"İsraf ve kibir yapmadan ye, iç, giy ve sadaka ver."

"Mü'min kardeşine bir lokma helva yedireni Allah  
(c.c) kıyametin çeşitli sıkıntılarından korur." buyur-  
muştur. (İ. Hakkı Bursevi, Kitabu'n-Necât)

Pir Abdulkadir Geylanî (KSA) Hz.leri medresesinde  
otuz üç sene talebe ve dervişlere ders verdi. Allâme  
İbn-i Neccar Cübbaî Hz., Pir'in (KSA) şöyle buyurdu-  
ğunu bildirmiştir:

"Bütün amelleri inceledim yemek yedirmek ve gü-  
zel ahlaktan daha iyi bir şey bulamadım. Bütün  
dünya bana verilse hiçbir aç ve fakir bırakmam hep-  
sini doyururum. Şu anda bana bin altın verilse bir  
gece bile bekletmeden tasadduk ederim." Tekke-  
si gece-gündüz misafirle dolup taşar, herkes orada  
yer içerdi.

Dürüst kazan, ye, yedir,

Bir gönül ele getir.

Yunus Emre (k.s)

12. Ailesine eşine iyi davranmalıdır. Kadınlara iyi dav-  
rananların değerli kişiler, kötü davrananların ise âdi  
kimseler olduğu; insanın evinde çocuk gibi, fakat  
dışarıda erkek gibi davranması gerektiği İslâm bü-  
yükleri tarafından ortaya konmuş sağlam ölçülerdir.  
"Mü'minlerin îmân bakımından en mükemmeli,  
huyu en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlarına karşı ha-  
yırlı olanlardır." (Tirmizi) Tabii ki hanımlarda kocaları-  
na saygılı, itaatkâr davranırlarsa hayat cennet olur.  
Bu yuvada da hayırlı nesiller yetiştirilir.

Bunu uzatırsak ciltler alır kısacası olgun derviş

bunları uygular. Tasavvuf bunlardır. Tasavvufun iç  
âlemde bazı lezzet ve güzellikleri vardır ve o kişiye  
ikramdır, kişiye emanettir, sırdır, orta yere saçılmaz.  
Keşif keramette amaç değildir, ikramdır, takılan yol-  
da kalır, maksat Allah'ın rızâsıdır. Sadece cübbe sar-  
lıkla görünüşte derviş, iç âlemde ise devrilmiş ol-  
mamalıdır. Cübbe sarık sünnettir elhak fakat sade-  
ce bunlardan mı ibarettir sünneti seniyye... Yetim  
başı okşamak, garibi kollamak, yerlere tükürme-  
mek, , dişleri fırçalamak, yemeğe tuzla başlamak,  
yemekten evvel el yıkamak, temiz olmak, saçını sa-  
kalını temiz tutup taramak, sağdan giyinmek, güzel  
koku sürünmek, selam vermek, tebessüm etmek,  
hanımına iyi davranmak vb. sünnet değil mi? Evet  
sünnettir. Bunların hiçbirini uygulamayıp şekli bir  
sünnete yapışıp, kendine evliya derviş süsü vermek  
ama iç âlemde hiç alakasız olmak mı iyi, yoksa za-  
manın icabı, fitne korkusu ile gönlü yansa da o sün-  
net kıyafetini giyemeyip ahlaki fiili sünnetleri yap-  
sa mı iyi. Evinde namaz kılarken de bir insan cübbe  
sarık sünnetini ihya edebilir. Evet, Tasavvuf; Haram  
yememek, yalandan kaçmak, ilim öğrenmek ve öğ-  
retmek, harama bakmamak, kötü huyları bırakmak,  
benlik yapmamak, şeytana, nefse uymamak, dinin  
güzel ahlaktan ibaret olduğunu unutmamak, ak-  
rabayla alakasını kesmemek, gönül yıkmamak, ken-  
dine ve çevresine hayırlı, faydalı olmaktır. Dersen  
ki "E bunlar müslümanlığın emirleri zaten." Deriz ki  
zaten tasavvuf İslâm dışı değil İslâm'ın özüdür, en  
güzel şekliyle yaşanmasıdır. Sana anlatıldığı gibi de-  
ğildir. Tasavvufa kötü dersin hâşâ İslâm'a dil uzatır-  
sın. Çünkü tasavvuf bizatihi İslâm'dır. İslâm; un-yağ-  
şekerse tasavvuf bunların muhabbetle karıştırılıp  
leziz helva haline getirilmesidir. Çeşitli tasavvuf yol  
ve kolları var denirse, çok çeşitli (İrmikli, cevizli, ta-  
hinli, meyveli, unlu ve) helva var. Her damağa göre  
değil mi? Lezzette fark var fakat ana maddede deği-  
şiklik yoktur. Undur, yağdır, şekerdir. Yani âyettir ha-  
distir, din büyükleridir. Bu gerçeği unutma ey gü-  
zel kardeşim. Yanlış öğrenme, doğruyu ara, doğru  
kaynaklardan sor, öğren. Bir gün Rabbine kavuşa-  
caksın, hiç düşündün mü O'nun huzûruna nasıl va-  
racağını?

# Köstendilli Ârif-i Billâh Halil Efendi'den (k.s)

## Müridi İhsan Efendiye Mektup - 4

es-Selâmu aleyküm ve rahmetullahî ve berakâtühû muhterem **İhsan Efendi**,

Gözümün nuru İhsan Efendi oğlum!

Tasavvuf kâl/söz ilmi ve yolu değildir. Tasavvuf hâl/ davranış yoludur. Tabîi ki her sahanın ister kavli olsun ister halî olsun kendine mahsus bir ilmi, zahirî şekli, belli umdeleri vardır. Tarikatın da aynı şekilde zahirinde olması ve bilinmesi icap eden birçok **âdâbı**, erkânı vardır. Ancak bunlar "hal olarak" neticelenmezse ve takallüb/değişerek ederek hal olmazsa kişi bu erkânı bilmekle sofi olamaz. Aslında her işin hali ve zevki zâhirin ötesinde, ilerisindedir. Meselâ bir bahçıvan düşün. Bu işi görerek ve ustasından talim ederek öğrenmiştir. İlk önce basit işlerde ustasını taklit ederek ona çırak olur. İyi yapınca takdir, kötü yapınca tekdir görür. Bu safhada tüm derdi ustasını memnun etmek ve çırak yevmiesini almaktır. Eğer kabiliyeti varsa işi öğrenmekle kalmaz ayrıca kolayca yaptığı işlerin neticesinden de zevkyâb olur. Nihayet usta olur. Şimdi sen bunları bilmeden bahçıvana baktığında ne onun evvelce çektiği zahmeti bilirsin ne de onun uğraşırken çektiği meşakkatin içindeki zevki görürsün. Ustasının onu nasıl yetiştirdiğini, nebatata nasıl bir nazarla baktığını idrak edebilirsin. Pekâlâ, bu böyle iken tasavvufu zahirî ahkâmdan, tarikatı şekilden ibaret zannetmek hiç akıl ve insaf kârı mıdır? Bunun üzerine belki şöyle sorulabilir:

**"Efendim, mademki** her iş içinde hal saklıdır, niçin 'hal yoludur' tabirini tasavvufa hasrediyorsunuz?" Cevaben deriz ki: "Tasavvuf; ilmiyle, zâhiriyle, şekliyle, her şeyiyle 'hal' neticesine ve müşahedeye götürür de ondan öyle deriz." **İrşad**; bilmek, bildirmek değil bulmak, buldurmak demektir. Mürşidlik, hocalık mesleği değildir. Veyahut mürşid vasfında olan aynı zamanda kemâl ilminin hocasıdır amma her hoca mürşid değildir. Çünkü mürşid hale uyanırır. Kişiyi oldurur. Bildiklerini buldurur. Hal üzere hallendirir.

Tarikat, müşahede ve görmektir. Bilen ile bilmeyen müsavi olmadığı gibi görenle görmeyen de müsavi olamaz. Hoca olmak için görmek şart değildir. Lâkin mürşid olabilmek için müşahede, en azından irşad sahasında lâzım olan nisbetle görmek esastır. Derviş görülmeyeni görmez. Zaten hep gösterilen ve irşada vesile olsun diye hep var olanı görür. Bu görüş duyusla, dinlemeyle başlar. Dervişe lâzım olan ille önce nutuk haklamak, yani söz tutmaktır. Kişi her zaman gözünün önünde olan bir şeyi bile idrak edemez veya fark etmeyebilir. Ancak dinlerse görür ve gördüğünü öğrenir. Meselâ çocuk görür. Gördüklerini dinleyerek fark eder, isimlerini öğrenir. Henüz görmediklerini de gene dinleyerek, hayalinde canlandırarak öğrenir. Bunun gibi insan intisabla (bir mürşide biat etmekle) **âhiret** âlemine bu âlemde iken doğar, derviş olur, görme hali başlar. Amma unutma! Bu doğum, intisabındaki duyusla, dinleyişle olmuştur. Sonra gördüklerinin isimlerini, hallerini ve tefsirlerini öğrenir. Gördüğünü idrak dahi söz dinlemeyle mümkün olur. Daha sonra bu idrak ve müşahede hale dönüşür. Bu buluş onu oluşturma yükseltmek içindir. Kâmil menziline vâsıl olunca görmemekle kalmaz, Allah Teâlâ'nın inayeti ve izniyle gösterir ve buldurur. Tâlib-i Hakk ve hakikî olanları menzile erdirtirecek hal üzere **âmil** ve mezun olur. Cenâb-ı İbrahim'in Kur'an-ı Kerim'de geçen bir kıssasını hatırlatmakta ve **âyetlerin** hikmetini bu meyânda zikretmekte fayda mülâhaza ediyorum.

Meâlen şöyle geçer: Hz. İbrahim (a.s) "Yâ Rabbî, sen ölüleri nasıl diriltirsin?" diye Cenâb-ı Hakk'tan suâl eder. Cenâb-ı Zül-Celâl ve'l-Kemâl: "İnanmıyor musun ya İbrahim?" buyurunca Hz. İbrahim "İnanırım ve **imân** ettim Yâ Rabbî, lâkin kalbim mutmain olsun. Lütfeyle, göster." diyerek niyazda bulunur. Bunun üzerine Cenâb-ı mutlak-ı âlem Allah Teâlâ "Ya İbrahim, dört farklı cins kuşu al, onları kesip cüzleri yani parçalanmış olan vücutları birbirine karıştır, sonra birbirine geçmiş bulamacı dörde taksim edip



liğa cesaret eder. Tarihte ve bazı devirlerde zamanın imamları zuhûr etmiş ve başka tariklerin tasarrufatı kendisine verilmiştir. **Bu durum mevcuttur. Lâkin** o zâtın imam olduğunu diğer meşayih muhakkak emr-i manevî ile bilmiş ve öylece yollarının emanetini ve seyr u sülûkunu bu imama havale eylemiştir. Burada öyle bir şey de yok, şeyhin kerâmeti kendinden menkul (şeyh kerâmetini anlatıyor ama kendinden başkası görmemiş, benim şöyle kerâmetlerim var diye el **âleme anlatıyor.**)

Tasavvuf ehli "Aldatandan daha alçak aldanandır." demiştir. Aldatan zaten haindir, peki derviş kardeşim, sen bu yolda hiç mi manevî zevk tatmadın, hiç mi Rahmanî koku duymadın da, sana yutturulan bu herzeleri ağzını şapırdada **şapırtada** yutuyorsun? Gözün bu yola hiç mi nurlanmadı? Kulağından hiç mi hak sözü girmede? Ferasetsiz ve gaflet pamuğu kulağında bu sözlere kanıyor, aldanıyorsun. Kör-lük ayrı şey, nankörlük ayrı şey. Nankörlüğün cezası kat be kat olur. Zaten bu cihetten düşününce fakîr kendi kendime şöyle diyorum: "Demek ki Hz. Allah, kalbi arada derede olan, şek ve şüphe içinde bulunanları böylece bir habis etrafında topluyor. Allah u a'lem, bu çiban iyice cerahat dolduktan sonra ilâhî kılıcıyla bu yarayı toptan temizleyecek, bunun yolunu hazırlıyor. Hani bu şuna benzer: Avâm arasında kocakarılar vardır. "Ölmek **üzere** olan kişinin yanında su vermek için bekleyin, yoksa o hâlet-i nez'ide hararet basar, şeytan gelir, 'Sana su vereyim de sen de **îmânından** dön.' diye teklifte bulunur, o kişi de bir bardak suya **îmânını** verir. Kâfir olarak gider." diye insanlara akıl verirler. Yâ hû, **îmân** denilen cevherin sahibi Hz. Allah'tır. Kişinin kalbine inmeye görsün. Bir daha onu oradan çıkartmak mümkün değildir. Lâkin insan inanmamış, **îmân** etmemişse ancak **îmân** ettiğini vehmetmişse durum farklı. Zaten ona **îmân** denmez ki. O, bir bardak suya da gider, bir bakışta da kaybolur, üfürükten bir sebeple de hevâ ve hebâ olur. Demek ki bu nevi soytarı-lara mürşidleri hayattayken ve bir yola bağlanmış-ken ahmakça gidip tâbi olan kişilerin evvelce yaptığı fiiller beyhudeymiş. Velhâsıl, fevkalâde üzöldüm. Sonradan da "Sahibi bilir, Cenâb-ı Hakk islah eylesin." diye Hakk Teâlâ'ya havale kıldım. Hakîm ve zarîf birine Nâs sûresi mütalaa edilirken sormuşlar, "Şeytanın şerri mi yoksa insanın şerri mi daha fenadır?" diye. Hazret bir müddet tevakkuf eylemiş (durmuş, beklemiş), sonra mütebessim bir çehre ile "Bakın şöyle anlatayım." demiş. "Eûzü besmele çekip Kur'ân-ı Kerîm'den **âyetler** okursunuz, şeytan hemen o meclisten kaçır. Ama insan sûretinde

bazı şeytanlar vardır ki meclisinize gelir, Kur'ân'ı alıp kaçıtır. Artık hangisi daha fena siz düşünün." Evet, hakikaten üzerinde düşünmek lâzım.

**İhsan Efendi oğlum, velhâsıl** Cenâb-ı Hakk, kâinatı, hakla bâtılın birbirinden ayrılması için imtihanhâne olarak tanzim eylemiştir. Tüm tezgâhlar Hakk Teâlâ'ya çalışır. Tezgâh tezgâh üstüne, neticede herkes bir gün layığı bulacak bir şekilde kıyamet sabahına kavuşacaktır. Hiçbir hakikî mürşid kendisine adam çağırmaz. Kendisine çağırmadığı gibi hakikî şeyhlerden hiçbiri tekkesine dergâhına da adam çağırmaz. Dergâhlarda bir cemiyet olacağı vakit "Efendim, falanca gün dergâhımızda şöyle **şöyle** merasim olacaktır, yahut dua yapılacaktır, arz olunur." diye söylenir. Yoksa "Siz de gelin, bekliyoruz." gibi lüzumsuz lakırdılar konuşulmaz. Dergâha adam çağır-mak yahut "Bize gel." demek büyük terbiyesizliktir. Bir adam kendisine çağırıyor, hak ve hakikatten bahsettikten sonra kendisini işaret ediyor ve öne çıkar-tıyorsa bil ki o adam sahtekârdır. Mürşid vasıflı zarifler ve **ârifler** hak ve hakikati konuşur. Tâbi olanları Allah ve Rasûl'üne vesile kılar. Hatta kendisine müştak olarak gelenleri bile üzerine yapıştırmaz. "Sen madem beni seviyorsun ben de seni aldım, kabul ettim." demez. Bunu ancak ahmaklar yapar. Ahmaklık ne mürşide ne müride ne de mümine yakışır. Cenâb-ı Hakk, velî sûretindeki iblislerden, şeyh kisvesindeki habislerden muhafaza eylesin.

Velhâsıl, hal ehli olanı hal ehliyeti olan anlar. Hatta "hale" istidâdı olanı ehl-i hal anlar ve hal **üzere** irşad eder. Yoksa iki üç risâle okumakla; **ârifleri**, şeyhleri taklitle bırak tasavvufun halini, kâlini bile anlayamaz. Zât-ı âliniz kemâlinizdeki hal ve tebdilatınızdan ne demek istediğimi gayet iyi anlamışsınızdır. Evvelce Efendimiz'i bilmenizle, tanımanızla şimdiki bilginiz ve idrakiniz aynı mı? Tabii ki bir değil... İşte dervişlik, ağızdaki balın bıraktığı tat gibidir. Hayat boyu bu zevk u lezzetle dil ağızda dolanıp duruyor vesselâm...

**İhsan Efendi oğlum, satırlarda anlatmaya çalış-tıklarımı** Cenâb-ı Hakk sadrına indirerek anlatsın. Zevk-i manevîsi, ağzını dilini tatlandırın. Râzı olduğu hallerde en güzel ahvâl **üzere** eylesin. Hem kendisi nurlanan hem de etrafını nurlandıran gönül ehli zâtlardan olmanı nasip eylesin. Kelâmını ve kelâm-ı Rasûlullâh'ı sende müessir eylesin. Böyle senin dahî rızaya muvafık olan sözlerini tesirli eylesin.

es-Salâtu vesselâmü aleyke yâ Seyyide'l Evvelîne ve'l Ahirin

vel- Hamdülillahi Rabbi'l-âlemîn



# Mevlânâ Hazretlerinin (k.s.) Vecde Gelişi

Semâ, "dinlemek, işitmek, kulak vermek, işitilen söz" anlamlarına geliyor.

Terim olarak ise; musiki nağmelerini dinlemeye, dinlerken vecde gelip kendinden geçmeye, oynayıp raks etmeye, tasavvuf ehlinin cezbe haliyle ayakta zikretmesine deniyor.

Mevleviliğin sembol zikri semada maksat ve niyet; ruhen yükselmek, Allah'a giden yolda mesafe almaktır.

Semazen ne folklorik bir edayla dans edendir, ne de sadece öylesine dönendir.

O tıpkı Mevlana'nın Mesnevî'nin ilk beytinde "Dinle!" dediği gibi dinleyendir.

Ve o dinleyişle ruhen yükselip ötelere kanat çırpandır.

...

Mevlânâ Hazretleri bir gün kuyumcular çarşısından geçiyordu.

Hal arkadaşı, mana yoldaşı Selahaddin Zerkub'un sarraf dükkânının önünden geçerken birden aşka geldi, semâa durdu.

Çünkü dükkândan, altın döven kalfaların çekiç sesleri geliyordu.

Ritimli çekiç sesleri, Mevlânâ'yı alıp götürmüştü başka bir âleme...

Döndü, döndü, döndü...

Döndükçe kâinat da onunla döndü, varlık ona eşlik etti.

Selahaddin Zerkub, kalfalarına devam işareti verdi.

"Dövmeye devam edin!" dedi.

"Altın varaklar ezilip dağılsa da bu tak taklar sürsün."

Madde dövüldükçe mana coşa geldi.

Çekiç sesleri "Tak, tak!" dedikçe, Mevlana "Allah, Allah!" deyip döndü, semada kanat çırptı.

Yine bir gün Konya sokaklarında dolaşırken, avladığı tilkinin postunu kendi lehçesiyle "Dilku dilku!" diye bağırarak satan bir Türkmen'in bu nağmesinden cezbeyle gelerek orada semâ etmeye başladı.

Çünkü "dilku" kelimesi Farsça'da;

"Gönül neredesin?"

anlamına gelmekteydi ve kelimeyi bu manasıyla anlayan Hazreti Mevlana'ya yeterli malzeme çıkmaktaydı.

الله

*haddi  
aşanları  
sevmez*

*Prof. Dr. Mustafa KARA*

Yandaki ifade Kur'ân-ı Kerim'de birkaç defa geçmektedir. İlk soru şu: Bu ifade hangi konulardan söz edilirken geçmektedir? Cevap çok zor değildir.

1. Savaş Hukuku

2. Aile Hukuku

Demek ki haddi aşan, sınırı ihlal eden, dengesiz davranan, saldırgan tutum sergileyen insanlar genellikle bu alanlarda görülmektedir.

"Size savaş açanlara karşı Allah yolunda savaşın ama amacınızı aşıp saldırganlık yapmayın! Allah saldırganları sevmez." (Bakara, 2/190)

İnsanlar arasındaki en büyük gerilim savaştır. Gerilim psikolojisinin hâkim olduğu bir ortamdan "hak-hukuk" beklemek de boşuna çabadır. Savaş alanı "mazlaka-yı akdam"dır, kaygan zemindir. Bu zeminde insanoğlunun dengesi bozulur, beyni döner, düşer, kalkar, etrafına saldırır. "Eşref-i Mahlûkât" öldürmek için, sudan sebepler, "petrolden" bahaneler bulur. Akl-ı selimin ışığını kaybeder, giderek sırtlan kesilir. Bu yanlış yol onu "bu dünyada en büyük benim" çıkmazı sokağına ulaştırır.

Bakınız, bu çıkmaz sokakta neler var! Kâbil'i ve Bağdat'ı vurmak için saldırganlık planları yapan ABD, "eşitsizliği" en yoğun 112 ülke içinde 71. sıra ile Türkmenistan'la aynı yerdedir. 32 milyon yoksul var ve 8 milyon çocuk sağlık hizmetlerinden hiç faydalanamıyor. 2002 bütçesinin 343 milyar doları orduya verildi. İki milyon tutuklu içinde 360 kişi idamı bekliyor. Reklamlarla tüketim ejderhası haline getirilen ABD toplumun kredi kartı borcu 1,7 trilyon dolara çıktı. Bu rakam her ay 90 milyar dolar yükseliyor. İşte haddi aşmanın faturası, işte dünyanın ağasının durumu...

Gelelim ikinci konuya: 6,5 milyar insanı taşıyan dünyamızdaki en küçük birlik aile kabul edilmektedir. Savaşların büyüğü milletler ve



devletlerarasında olurken, küçüğü de karı-koca arasında olmaktadır. Bu kavgada bazen taraflar tam anlamıyla bir "savaş psikolojisi" yaşamakta ve saldırgan davranmaktadırlar. Muhabbetle birlikte yürümesi gereken bu gemi; nefretin sarhoşluğu ile kayalara çarpıp parçalanınca taraflar birbirini suçlamakta, birbirine girmektedirler. Mal, mülk, evlat paylaşımı gerginliği zirveye taşımakta, üç günlük dünya "zehir" olmaktadır. Talak (boşanma) sûresinin birinci ayeti şöyle:

"Ey Peygamber! Kadınları boşamaya niyetlendiğinizde onlar için belirlenmiş iddeti 'gözetecek' şekilde boşayın ve süreyi dikkatlice hesaplayın. Ve Allah'a, Rabbinize karşı sorumluluğunuzun bilincinde olun. Onları evlerinizden kovmayın ve açıkça hayâsız davranışlarda bulunmadıkça, onlar ayrılmak zorunda bırakılmasın! Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah tarafından konulan sınırları aşarsa, aslında kendisine karşı haksızlık etmiş olur." (Ayrıca bk. Bakara, 2/229, 231)

Kimi şehvete taparak, kimi şöhretin peşinden koşarak, kimi de servetin parıltısına takılarak haddi aşan insanların gâfletleriyle yok olan aileler için Âkif şöyle yalvarıyordu:

*Mahvolan aileler bir sürü masumundur.*

*Kalan avarelerin hali de malumundur.*

*Nasıl olmaz ki? Tezelzül veriyor ara enin*

*Dinsin artık bu hazîn velvele Yâ Rab!*

*Âmin...*

Başka hangi konuda haddi aşıyor, hangi meselelerde dengeyi kaçıırıyoruz? Bu soruya şu ayetler cevap veriyor:

"Siz ey imana ermiş olanlar! Allah'ın size helal kıldığı hayatın güzelliklerinden kendinizi yoksun bırakmayın. Ama hakkın sınırlarını da aşmayın. Allah haddi aşanları sevmez." (Mâide, 5/87)

"Rabbinize alçakgönüllüce ve yüreğinizin ta derinlerinden seslenin. Doğrusu O, çizgiyi aşanları sevmez." (A'râf, 7/55)

Bu ayet Türkçeye şöyle de aktarılmıştır:

"Rabbinize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilesiniz ki O, haddi aşanları sevmez."

"Rabbinize boyun bükerek gizlice/ürpererek yakarın. O, haddi aşanları/azmışları sevmez."

Bu ayetlerden şunu da anlıyoruz:

Demek ki bazen kaç yaparken göz çıkarabiliyoruz. Dindar olalım derken dinin sınırlarını zorlayabiliyoruz.

Gülüm Efendim,

Haddi aşanlar nereye gider, sınırı geçenler nereye ulaşır, ne elde ederler? Bu sorunun cevabı, Yûnus sûresinin 74. ayetindedir:

"Haddi aşanların kalplerini mühürleriz..."

***Kâbil'i ve Bağdat'ı vurmak için saldırganlık planları yapan ABD, "eşitsizliği" en yoğun 112 ülke içinde 71. sıra ile Türkmenistan'la aynı yerdedir. 32 milyon yoksul var ve 8 milyon çocuk sağlık hizmetlerinden hiç faydalanamıyor. 2002 bütçesinin 343 milyar doları orduya verildi. İki milyon tutuklu içinde 360 kişi idamı bekliyor. Reklamlarla tüketim ejderhası haline getirilen ABD toplumun kredi kartı borcu 1,7 trilyon dolara çıktı. Bu rakam her ay 90 milyar dolar yükseliyor. İşte haddi aşmanın faturası, işte dünyanın ağasının durumu...***

# Müslüman Kimleri Sever?

Allah'a iman eden, Allah'tan korkan, Allah'ı seven Müslüman, Peygamberi canından çok sever.

Ashab-ı Kiram'ı sever.

Tâbiîn'i sever.

Evliyaullah'ı sever.

Eimme-i müctehidîni, fukahâyı, ulemâyı sever.

Ehl-i Beyt efendilerimizi sever.

Ricâlullâh'ı sever.

Allah için canlarını vermiş gerçek şehidler sever.

İhlâslı mücahidleri sever.

Zahidleri, muttakileri, gerçek şeyhleri ve gerçek dervişleri sever.

Bütün iman kardeşlerini, imanları dolayısıyla sever. Onlarda sevilmeyecek taraflar ve sıfatlar varsa, sadece onları sevmez.

# Müslüman Kimleri Sevmez?

Allah düşmanlarını sevmez.

Rasûlullâh düşmanlarını sevmez.

Ümmet düşmanlarını sevmez.

Nifakları kendilerini küfre götüren münafıkları sevmez.

Fâsıkı sevmez.

Bid'atçileri, şayet bid'atleri kendilerini küfre götürüyorsa hiç sevmez.

Bid'atçi olmakla birlikte, mü'min kalanların bid'atlerini ve bid'atçiliğini sevmez.

Müslüman, Abdullah ibn Sebe'leri sevmez.

Müslüman, din kardeşlerini imanlarından dolayı ezen, süründüren, onlara işkence eden, onları öldüren azılı ve harbî kâfir ve zalimleri sevmez.

Müslüman haram yiyicileri, halkı aldatanları, emanetlere hıyanet edenleri, harbî İslâm düşmanlarıyla işbirliği yapanları sevmez, sevemez.

Evet, Müslüman Allah için sever, Allah için buğz eder.

# NİYET-AHLAK İLİŞKİSİ

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ

Ahlâk meselesini daha iyi anlamak için, ahlâk kanunu ve kaidesi dediğimiz, ahlâki hükümlerin kapsamına bakmak gerekmektedir. Ahlâk ilkeleri, mutlak ve katidir ama aynı zamanda külli/tümel olan bu ilkelerin, bir takım istisnaları da vardır. Bu ilkelerin, her toplumda, her yerde ve her zamanda geçerli olabilmeleri, esnek olmalarıyla kabildir. Her toplum, bu ilkeleri kendi kültürüne uydurur. Zaten, bu ilkeler, her çeşit topluma ve onların kültürlerine uyum sağlamaya elverişlidir. Ahlâk ilkelerinin kapsamı konusunu şu misalle açıklamakta fayda vardır:

Doğru konuşmak, doğru olmak bir ahlâk ilkesidir. Allah bize, doğru olunuz, diye emir verir ve bunun zıddı olan yalancılığı yasaklar. Acaba, mutlak ve kati dediğimiz bu ilkenin istisnaları yok mudur? Eğer varsa, o istisnalar, onu kayıtlamaz ve sınırlandırmaz mı?

a) Bir hadiste, "Harp hiledir." (Buhari, Cihad/157, Müslim, 18) buyrulmuştur. Hz. Peygamber (s.a.s), Nuaym b. Mesud'a, Hendek Savaşı'nda ittifak kuran düşman birlikleri arasında propaganda yapmak ve aralarında ikilik çıkarmak için izin vermişti. Dünyada, savaş halinde olan bütün ordular ve komutanları, karşı tarafı yanlış bilgi vererek yanıltmak, aralarında ikilik çıkarmak isterler. Bunu yapmayan hiç bir toplum yoktur. Bu ve benzeri durumlarda yalan ve asılsız haberler yayarak, karşı tarafın moralini bozmak ve düşmanı gafil avlamak veya pusuya düşürmek, öteden beri kullanılan taktikler ve savaş hileleridir. Bu durum, çok seyrek görülen bir şey de değildir. Rekabet ortamlarında bile bu tür hususlara rastlanır. Satranç gibi oyunlar, karşı tarafı kandırma esası üzerine kuruludur.

b) Hz. Peygamber, "İki kişinin arasını bulan, yalan da söylese yalancı değildir.", buyuruyor. (Tirmizi, Birr/26, Ebu Davud, Edeb/50; Buhari, Sulh/2; Müslim, Birr/101) Kavga eden iki kişiyi barıştırmak ve dargın karı-kocanın arasını bulmak için yalana cevaz verilmiştir. (Tirmizi, Birr/26) Gazali, yalan söylemenin bazen mübah, bazen vacip/farz olabileceğini söyler. (İhya, III, 134) Şeyh Sa'di; "Ortalığı yatıştıran yalan, fitne çıkarıcı doğrudan iyidir." der.

İşte doğruluk böylece yalanla sınırlanıyor. Sonuçta, mutlak ve kati bir ilke olmaktan, bir bakıma çıkıyor, nispi ve izafi bir ahlâk ilkesi haline geliyor.

İlke olarak haram olan adam öldürme (cihad) ve başkasının malını zorla elinden alma (ganimet), savaş halinde caiz, hatta sevap oluyor. Bütün ahlâk ilkelerinde bu tür hususları görmek mümkündür.

Yüce Allah'ın sıfatları bile böyledir. O rahman ve rahimdir. Rahmet ve merhamet sahibidir; ama aynı zamanda azap ve gazap eder. "Rahmetim, gazabımı geçti." kutsi hadisi, daha çok olan rahmeti, gazabın sınırladığını ifade ediyor. "O kimini aziz, kimini zelil kılar." (muiz ve müzil). Yani, izzet ve zillet birbirini sınırlar. Affedici ve cezalandırıcı oluşu da öyle... Allah'ın ahlâki ile ahlâklanma esas olduğuna göre, ahlâk ilkelerinin kulda da mutlak değil, mukayye olacağı aşikârdır (bk. İbn Arabî, el-Fütuhatu'l-Mekkiyye, Kahire, 1293, II, 319-21).

İfrat ve tefrit de ahlâk ilkelerini sınırlar. Cömertlik, cimriliğe varmayan tutumluluk (iktisat, kanaat) israfı varmayan eli açık olmaktır. Cimrilik ve israf cömertliğin iki sınırındır. Ahlâkta ölçülü olmak önemlidir; ama ölçülülük sınırlanmayı beraberinde getirir.

Doğru ve iyi dediğimiz ahlâk ilkeleri acaba, haddizatında ve özü itibarıyla güzel midir? Yoksa Allah bunlara uyulmasını emrettiği için mi güzeldir? Meselesinde, Mutezile birinci şıkkı, Eş'ariler ikinci şıkkı savunmuştur. Mutezile, ahlâk ilkeleri, özünde ve aklen güzel olduğu için Allah bunlara uyulmasını emretmiştir (rasyonel etik) derken, Eş'ariler; "Allah bunlara uyulmasını emrettiği için ve şer'an güzeldir" (etik görecelik), tezini savunmuştur (bk. Gazali, el-Iktisad fi'l-i'tikad, Kahire, 1962, s. 85)

Hz. Peygamber, "Ameller niyetlere göredir." buyurur. Buna göre ahlâki davranışlar değerini niyetten alır. Niyetin ve maksadın, iyi veya kötü oluşuna göre, bir amel aynı zamanda hem iyi ve doğru, hem kötü ve yanlış olabilir. Hüsnü niyet önemlidir. Niyet ise sübjektif bir şeydir. Bu da ahlâk ilkelerinin değerini izafi hale getirir.

Bununla beraber ahlâk ilkeleri, dini açıdan kesin ve güvenilirdir. Çünkü iyi niyet ve bu ilkelere kayıtsız şartsız inanılması, onları kesin ve güvenilir hale getirir. Ahlâk duygusunun ve bilincinin fitri ve cibilli/tabii oluşu da bu durumu pekiştirir.

# ROPÖRTAJ

*Avr. İslâm Ün. Kurucu Rektörü  
Abdullah Demircioğlu*

“ *Din, insanın fitra-  
tında yer alan bir  
duygudur ve eğitim-  
le desteklenmelidir.* ”

**Zuhûr:** *Efendim, kısaca kendinizi tanıtır mısınız?*

**A. Demircioğlu:** 1949'da Trabzon'un Maçka ilçesinde dünyaya geldim. 1972 yılında Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü'nden, sonrasında İstanbul-Haseki Eğitim Merkezi'nden mezun oldum. Daha sonra Türkiye'nin çeşitli yerlerinde vaizlik ve uzun bir süre müftülük görevlerinde bulundum. 1980 yılına geldiğinde Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurt dışı hizmetleri kapsamında Belçika'nın Gent şehrinde din görevlisi olarak göreve başladım. Bir müddet bu vazifemi ifa ettikten sonra Belçika Eğitim Bakanlığı tarafından İslâm din dersi öğretmenliğine atandım. Bu görevimi 17 yıl boyunca sürdürdüm. Ardından vakıf çalışmalarına ağırlık verdim ve 2005 yılında, yaşadığım Gent şehrinde, az sayıdaki samimi ve gayretli müminle birlikte Avrupa İslâm Üniversitesi'nin kurulmasına katkıda bulundum.

**Zuhûr:** *Avrupa'nın kalbi olarak nitelenen Belçika'da niçin bir İslâm üniversitesi kurma ihtiyacı hissettiniz?*

**A. Demircioğlu:** Sorunuzun cevabı İslâm'ın gönderiliş prensiplerinde yakından alakalıdır.

'Oku! Yaradan Rabbinin adıyla oku!' ilahî fermânına

muhatap olan Sevgili Peygamberimiz *sallallâhü aleyhi ve sellem*, Mekke'de gözden ırak bir noktada yer alan Hz. Erkam *radiyallâhü anhın* evinde, Medine'de ise Mescid-i Nebî'nin içinde bulunan Suffa'da ashâb-ı kirâmın önde gelen âlimlerini yetiştirmiştir.

İlmin ve âlimin önemini her fırsatta vurgulayan Efendimiz *aleyhisselâm*, şöyle buyurur:

“Beşikten mezara kadar, ilim öğreniniz.”

“İlim öğrenmek, kadın-erkek her müslümana farzdır.”

“Ya âlim ol, ya talebe ol, ya dinleyici ol, ya da bunları sevenlerden ol. Sakın beşincisi olma, yoksa helak olursun.”

Bilindiği üzere dinî eğitim-öğretim kurumları, İslâm kültür ve medeniyetinin mensubu olmaktan onur duyan müslüman ecdâdımızın büyük fedakârlıklarıyla mevcudiyetini sürdürebilmiştir. Kur'ân kursları, imam-hatip liseleri, ilahiyat fakülteleri, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı eğitim merkezleri ile özel vakıf ve derneklerin yürüttükleri faaliyetler bunlardan ilk akla gelenlerdir.

Bu manevî okullardan mezun olanlar, yıllar yılı Avrupa'ya gelerek buradaki dinî eğitim ihtiyacını karşılamak gayesiyle özverili ve takdire şayan faaliyetler göstermişlerdir. Ancak Avrupa'nın eğitim seviyesi ve burada gündün güne artan Müslüman nüfus karşısında bu eğitim gönüllülerinin nitelik ve nicelik bakımından yetersiz kaldıkları bir gerçektir. Nitekim sadece Belçika'da, 200 binin üzerinde Müslüman nüfus yaşamaktadır.

Bugün dünya üzerindeki 'Müslüman imajı' maalesef zedelenmiştir. Çeşitli vesilelerle İslâm'ın daha iyi anlatılması ve anlaşılmasına ihtiyaç vardır. Müslüman hoşgörüsü ve inancı, yaşam algısı bilinsin istiyoruz. Bu yolda bizlere önemli görevler düştüğünü idrak ederek, bu adımı attık.

Önemli bir husus da, Belçika'da ve Avrupa'nın genelinde Ehl-i Sünnet çizgisinde olmayan bazı zararlı akımların, din kisvesi altında yürüttükleri olumsuz faaliyetlerdir. Bunlar çeşitli yollarla temiz ve saf olan müslüman dimağları, kasıtlı olarak yanlış bilgilendirmekte ve yönlendirmektedirler. Hâlbuki müslümanların, doğrudan doğruya Kur'an ve Sünnet'e rabıtalı, ilmî ve kültürel mirasına bağlı ve saygılı kadrolara ihtiyacı vardır. Burada yaşayan müslümanların, dinî ve kültürel bilgi, görgü ve etkileşimden büyük ölçüde yoksun olmaları, bu tip zararlı oluşumların işini kolaylaştırmaktadır.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşayan müslüman kardeşlerimize dinî hizmet verecek kalifiye eleman bulmanın zorluğu ve bu ihtiyacın özellikle Ramazan ayında had safhaya çıkması, çözüm noktasında bizleri derin bir tefekküre itmıştır.

Yine çocuklarımızın ilk, orta ve lise seviyesindeki okullarda gördükleri dinî eğitimde, Cuma ve bayram namazlarında, düğün, cenaze ve kandil geceleri gibi dinî merasimlerde yaşanan sorunlar ile hastane ve hapishanelerde duyulan din görevlisi ihtiyacı;

Yüce dinimizin, Peygamberimizin, örf ve âdetlerimizin kaynağından doğru olarak öğrenilip öğretildiği akademik seviyede bir kurumun açılması fikrini bizlere ilham etmiştir.

"Niyet hayr, âkıbet hayr" prensibinden hareket eden az sayıdaki samimi müminin gayretleriyle 2005 yılında hayatımı zı sürdürdüğümüz Belçika'nın Gent şehrinde, kısa adı İFEG olan Avrupa İslâm Üniversitesi kurularak aynı sene içerisinde faaliyete girmiştir.

Belçika kanun, tüzük ve yönetmeliklerine uygun olarak kurulan Avrupa İslâm Üniversitesi, Belçika'da alanında ilk olma özelliğini taşır.

Yazılı ve görsel medya ile birçok radyo ve televizyon programında geniş yankı bulan ve her kesimden büyük ilgi ve takdir gören kurumumuza, ilme ve yetişmiş insana değer veren hayırseverlerin tevccühleri artarak sürmektedir.

**Zuhûr:** Buradaki İslâmî eğitim-öğretim kurumlarına bakıldığında, kurduğunuz üniversitenin oldukça kapsamlı bir eğitim faaliyeti yürüttüğü göze çarpıyor. Bir nevi eski dönemlerdeki medreseleri anımsatıyor. Bu yönlerdeki düşüncelerinizi alabilir miyiz?

**A. Demircioğlu:** Evet, sorunuza binaen kapsamlı bir cevap vermede fayda görüyorum.

*Günümüzdeki üniversitelerle hemen hemen aynı fonksiyonlara sahip olan medreselerin ve medrese geleneğinin X. yüzyılın sonlarına doğru Karahanlılarla başladığı görülür. Türkistan, İran, Irak, Mısır ve Anadolu'da kurulan yüzlerce medresede; bilim, kültür, sanat, tasavvuf ve ahlak alanlarındaki kıymetli çalışmalarıyla bugün bile insanları irşâd eden çok sayıda âlim yetişmiştir. Muhyiddin-i Arabî, Mevlânâ Celâleddin-i Rumî, Akşemseddin, İsmail Hakkı Bursavî, İbrahim Hakkı Erzurumî bunlardan sadece birkaçıdır.*

Bilindiği gibi hicrî III. yüzyılın sonuna kadar Ahmed b. Hanbel, Ebû Hanîfe, İmâm Şâfi ve İmâm Mâlik gibi, sevenleri, eserleri ve metotları günümüze kadar ulaşan birbirinden kıymetli âlimlerin yürüttüğü eğitim-öğretim çalışmaları, medreselerin kuruluşuna kadar aralıksız sürmüştür.

Günümüzdeki üniversitelerle hemen hemen aynı fonksiyonlara sahip olan medreselerin ve medrese geleneğinin X. yüzyılın sonlarına doğru Karahanlılarla başladığı görülür. Türkistan, İran, Irak, Mısır ve Anadolu'da kurulan yüzlerce medresede; bilim, kültür, sanat, tasavvuf ve ahlak alanlarındaki kıymetli çalışmalarıyla bugün bile insanları irşâd eden çok sayıda âlim yetişmiştir. Muhyiddin-i Arabî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Akşemseddin, İsmail Hakkı Bursevî, İbrahim Hakkı Erzurumî bunlardan sadece birkaçıdır.

Sonraki dönem İslâm devletlerinin hemen hepsinde bu kurumun varlığını sürdürdüğü görülür. Medreselerde ağırlıklı olarak Kurân-ı Kerîm, Arapça, tefsîr, hadîs, fıkıh ve kelam gibi dinî dersler okutulmuştur. Adı geçen bu dinî ilimlerin yanı sıra matematik, astronomi, coğrafya ve benzeri pozitif bilimlere de yer verilmesi, dinî ve dünyevî bakımdan olgun ve hayatın hemen her alanında söz sahibi olan değerli âlimlerin yetişmesine zemin hazırlamıştır. Yine dönemin medrese eğitim sisteminde Ehl-i Sünnet dışındaki zararlı akımlarla da fikri planda mücadele edilmiştir.

Hülâsa kurumumuz; bazı pozitif bilimin yanı sıra ağırlıklı olarak dini bilimlere ağırlık vermekte, geleneksel medrese eğitiminden esinlenerek modern eğitim-öğretim metotlarıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

**Zuhûr:** *Ders programı, eğitim süresi, mezunlara iş imkânı gibi hususlarda aydınlatır mısınız?*

**A. Demircioğlu:** Avrupa İslâm Üniversitesi'nde, her milletten müslüman öğrenci kayıt yaptırarak lisans düzeyinde eğitim alabilmektedir.

Ders programı; Türkiye'deki ilâhiyat fakülteleriyle akredite edilmiştir. Kurân-ı Kerim, Arapça, Tefsir, Hadis ve Fıkıh gibi İslamî ilimler ana ders olarak

okutulmakta, bu temel İslamî ilimler, tamamlayıcı yan ilimlerle de desteklenmektedir.

Bütün dersler, alanında uzman öğretim görevlileri tarafından teorik ve uygulamalı olarak verilmektedir.

Eğitim dili; Arapça, Flamanca ve Türkçedir.

Eğitim süresi; 4 yıldır.

Kayıt yaptıran öğrencilerimize, imkânlar ölçüsünde her türlü kolaylık gösterilmeye çalışılmaktadır.

Mezunlarımız;

Camilerde imam, vaiz, vaize, hastane ve hapisanelerde din görevlisi, Belçika milli eğitim bakanlığına bağlı olan ilk, orta ve lise dengi okullarda din dersi öğretmeni ve dini alanın kapsadığı diğer hizmet dallarında, Belçika'da ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde görev alabileceklerdir.

Fakültemiz, artan ihtiyaca binaen satın alınan 5000 m<sup>2</sup>lik yeni hizmet binasında bu sene, ikinci öğrenim yılını tamamlamıştır.

Yeni binamızda; tam donanımlı modern dersliklerin yanı sıra idarî odalar, sosyal aktiviteler için büyük bir toplantı salonu, mescid, kantin ve diğer yaşam alanları bulunmaktadır. Ayrıca araştırmacılar için zengin bir kütüphanemiz ve etüt odalarımız mevcuttur.

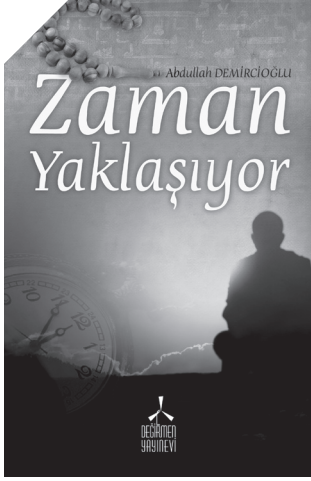
Avrupa İlahiyat Fakültesi; değerli öğretim görevlileri, öğrencileri ve eğitim gönüllüleriyle kuruluşunun beşinci yılında hedeflerinden sapmaksızın yoluna devam etmektedir.

Bilgi için 32.(0).9.233.02.38 telefonumuzdan bilgi edinebilir. Ayrıca bizlere; [www.ifeg.be](http://www.ifeg.be) internet sayfamızdan bize ulaşabilirsiniz.

**Zuhûr:** *Efendim, okurlarımızı bilgilendirdiğiniz için çok teşekkür ederiz. Son olarak söylemek istediğiniz bir husus var mıdır?*

**A. Demircioğlu:** Biz teşekkür ederiz. Nihâi hedefimiz; "Eğitilmiş, kültürlü ve insanları dinî açıdan aydınlayabilecek yeterliliği olan din insanları yetiştirmektir."

## KİTAP TANITIMI



### ZAMAN YAKLAŞIYOR ABDULLAH DEMİRCİOĞLU

<b>Kitabın Adı</b>	: ZAMAN YAKLAŞIYOR
<b>Yazarı</b>	: Abdullah DEMİRCİOĞLU
<b>Yayınevi</b>	: Değirmen Yayınları
<b>Ebadı</b>	: 13x19.5 cm.
<b>Sayfa Sayısı</b>	: 247 sayfa
<b>Fiyatı</b>	: 10,00 TL
<b>ISBN</b>	: 978-605-4304-00-4

*Avrupa İlähiyat Fakültesi Rektörü Abdullah Demircioğlu'nun kaleme aldığı ve Değirmen Yayınlarından çıkan "ZAMAN YAKLAŞIYOR" isimli eserini siz değerli okurlarımıza takdim ediyoruz.*

#### Takdim

Kur'ân ve Sünnet'ten alınan tertemiz bilgiyle; güneş ve ay misâli, inananların yollarını aydınlatan bir ilim demeti bu kitap... Gafletten bunalmış, rûhî derdine çözüm bulamamış, huzur veren bu ilmi nereden alacağını araştıran samimi mü'minlerin başucunda bulunduracakları, çevrelerine rahatlıkla tavsiye edebilecekleri bir eser...

Ömrünü pırl pırl İslâm deryâsında ilim öğrenmek ve bu temiz, süzölmüş bilgileri gerçek ilme susamışlara öğretmekle, bu ilimlerin manâsını kalplere işlemekle geçiren yazarımız Sayın Abdullah DEMİRCİOĞLU, çeşitli konularda rûhları doyurucu, kalpleri huzûra kavuşturucu açıklamalarda bulunmaktadır. Coşkulu bir deniz gibi kimi zaman ilim öğrenmenin önemini, kimi zaman nefsimizi hesaba çekmenin gereğini, Allah'ı (c.c) anmanın, zikretmenin değerini, kimi yerde Hz. Peygamber (s.a.s) ve ashâbının hayatından sahneleri, kimi zaman imân ve itikâd konularını ve özellikle kalplere İlähî aşkı yerleştirme okulu olan tasavvufun kıymetini ve gereği gibi bilinmeyen pek çok konuyu dalga dalga, sahilinde bekleyen taliplerine ulaştırmaktadır.

Bu kitapta; sizi heyecanlandırıp vecd ile titreten bir manâ cereyanını, rûhunuzu okşayan tatlı bir pınarın huzur veren şırıltısını, gönlünüzü serinleten bir sabah melteminin hafif hafif esişini bir arada yaşayacaksınız.

Vesselâm...



## Abdülkadir Geylani Dilaver GÜNER

**Kitabın Adı** : ABDÜLKÂDİR GEYLÂNÎ

**Yazarı** : Dilaver GÜNER

**Yayınevi** : İnsan Yayınları

**Ebadı** : 11x18 cm.

**Sayfa Sayısı** : 110 sayfa

**Fiyatı** : 6,00 TL

**ISBN** : 975-574-391

İslam ve tasavvuf tarikat kültürü denince Abdülkadir Geylânî ismi ilk olarak karşımıza çıkan isimlerdendir. Hazreti Pir Seyyid Abdülkadir Geylânî'nin şahsiyeti ve Kadiriyye kültürü gerek ilim, gerekse kültür hayatımızın ve manevi tarihimizin önemli unsurların arasında yer almaktadır. Ancak esefle belirtmek gerekir ki hem Abdülkadir Geylânî hem de Kadiriyye hakkında bir iki makale dışında Türkçe'de ciddi bir araştırma mevcut değildir. Buna karşılık akademik olmayan irili ufaklı bir takım te'lifat olmakla birlikte bunların hemen tamamının ilmi disiplinden uzak ve hamasi duygular ile kaleme alındığı gözden kaçmaz.

İşte elinizdeki bu eser bu konuyu Türkiye'de akademik seviyede ele alan adeta ilk çalışma olması sebebiyle önem arz etmektedir. Eser, "Kaynakların Değerlendirilmesi" bölümü ile birlikte üç ana bölümden ve bir "Ekler" bölümünden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tasavvufun kısa tarihçesi ile Abdülkadir Geylânî'nin yaşadığı çağ kısaca ele alındıktan sonra, Abdülkadir Geylânî'nin hayatı, eserleri, kendisine nisbet edilen eserler, hakkında yazılan menakıbnameler ve hakkında yapılan son devir çalışmaları incelenmiştir.

İkinci bölümde Abdülkadir Geylânî'nin tasavvufi görüşleri ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde Kadiriyye Tarikati ele alınmış, tarikatın intişarı, kolları ve usül, adab ve erkânı araştırılmıştır. Ekler bölümünde ise Abdülkadir Geylânî'nin Akide'sinin Türkçe tercümesi sunulmuştur.